

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Kerec

**Odziv tradicionalnega medija na zahteve spletnega sveta:
Drugi program Radia Slovenija – Val 202**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Kerec

Mentorica: izr. prof. dr. Tanja Oblak Črnič

**Odziv tradicionalnega medija na zahteve spletnega sveta:
Drugi program Radia Slovenija – Val 202**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Zahvala

Hvala mentorici izr. prof. dr. Tanji Oblak Črnič za mentorstvo in strokovno pomoč.

Hvala mojim radijcem za razumevanje in odgovore na mnoga vprašanja.

In najlepša hvala mojim doma, da veramejo vame, me podpirajo in me imajo radi.

Odziv tradicionalnega medija na zahteve spletnega sveta: Drugi program Radia Slovenija – Val 202

Tradicionalni mediji so zaradi močnega vpliva interneta prisiljeni spremeniti običajne procese dela. Zelo malo raziskav prikazuje, kako se na sodobne medije odzivajo radijski programi, zato v diplomskem delu opisujem odziv drugega programa Radia Slovenija – Vala 202 na zahteve spletnega sveta. Radio je najhitrejši in najbolj razširjen medij, na eni strani dosegljiv množicam ljudi, na drugi pa ustvarjen za posameznika. Radio kot tradicionalni medij s svojimi specifikami še vedno ohranja poslušalstvo in z digitalizacijo in spletnim udejstvovanjem privablja nova občinstva. Ugotavljam, da Val 202 s svojo spletno stranjo in družabnimi omrežji aktivno komunicira s svojimi poslušalci, ti pa s svojimi komentarji in mnenji prinašajo pozitiven vpliv na ustvarjanje radijskih zgodb, kritično opredelijo delo posameznega novinarja ali predstavljajo alternativni vir za nadaljno raziskovanje. Radijski novinar, ki mora biti odličen novinar in pripovedovalec zgodb, ob vseh teh spremembah postaja multimedijski novinar. Val 202 pa v nenehni bitki poslušnosti s komercialnimi radijskimi postajami še vedno zmaga.

Ključne besede: javni servis, radio, interaktivnost, občinstvo, novinarstvo.

Traditional Media Responding to the Demands of the Online World: Val 202 – the Second Channel of Radio Slovenia

Due to the internet's strong influence, traditional media are forced to change general work processes. As very few researches concern the reaction of radio programmes to modern media, the diploma thesis describes how Val 202 – the second channel of Radio Slovenia – is responding to the demands of the online world.

The radio is the fastest and most widespread media, which is not only accessible to the masses but was also created to suit individuals. As a traditional media with its specifics, it maintains listeners and attracts new audience with the help of digitisation as well as online activities. The analysis has proven that Val 202's website and social networks actively communicate with its listeners, while the latter positively contribute to the creation of radio stories, critically define the work of each journalist or represent an alternative source for further research by posting comments and opinions. All mentioned changes require the radio journalist, who must possess great professional and narration skills, to also become a multimedia journalist. Nevertheless, Val 202 holds onto its listeners and remains the winner of the constant battle between commercial radio stations.

Keywords: public service, radio, interactivity, audience, journalism.

KAZALO

1 UVOD	7
1.1 Raziskovalno vprašanje in metoda.....	8
1.2 Struktura diplomskega dela	8
2 ZGODOVINA IN RAZVOJ VALA 202	9
2.1 Radio je doma v Ameriki.....	9
2.2 Razvoj radia na Slovenskem	10
2.3 Val 202 ujame vse! Že 40 let!.....	11
3 NOVINARSTVO IN SPECIFIKE JAVNEGA MEDIJA	16
3.1 Radijsko novinarstvo	16
3.2 Specifike radijskega novinarstva	17
3.2.1 Val 202 kot del javne radiotelevizije.....	17
3.2.2 Temeljne funkcije javnega servisa.....	18
3.2.3 Smernice Vala 202: zabaven, komunikativen in dostopen program.....	18
4 VSI "SO ŠLI" NA INTERNET: SPREMEMBE NA VALU 202	19
4.1 Začetek vstopa Vala 202 na splet	20
4.2 Interaktivni Val 202.....	20
4.3 Radijski novinar postane multimedijec.....	23
4.4 Odzivi novinarjev na izzive spleta	24
5 VAL202.SI DANES: POMEMBNO VLOGO IMAJO DRUŽABNA OMREŽJA	26
5.1 Komuniciranje s spletnim občinstvom.....	26
5.2 Komuniciranje prek družabnih omrežij	27
6 SKLEP	29
7 LITERATURA	31
PRILOGE	35
A: Spletna stran Vala 202 iz leta 2004	35

B: Spletna stran Vala 202 pred prenovo leta 2010	36
C: Naslovnica spletne strani Vala 202 danes	37
Č: Intervju z Mijo Škrabec Arbanas in Alenko Dakič	38
D: Intervju z Darjo Groznik	41
E: Intervju z Luko Hvalcem.....	42
F: Intervju z Mirkom Štularjem.....	43

1 UVOD

»Že v začetku tridesetih prejšnjega stoletja so radio ocenili kot medij brez meja. Brez težav je presegal največje razdalje in dosegel človeka kjer koli na svetu - to je moč in naloga radia« (Brojan 1999, 47)!

Radio bo letos star 93 let, če za njegovo rojstvo štejemo prvo uradno radijsko postajo KDKA, ki je nastala 2. novembra 1920 (Pirc 2005, 15). »Radio je sodobno sredstvo javnega obveščanja ali elektronski medij množičnega informiranja in pomemben dejavnik javnega komuniciranja,« je suhoparna definicija, ki velja za opis radia (Ivančič 2012, 11). Radio pa je še mnogo več. Skozi desetletja se je razvijal kot kulturni, informativni in političnopropagandni medij. Za razliko od časopisov je radio pripovedoval zgodbe, prenašal informacije na nove načine in širil ljudske pesmi. Ljudem je v domove prinesel gledališče, knjigo, koncert ali igrišče. S premagovanjem meja je povezoval ljudi in krepil jezik znotraj nacionalnih držav. »Z radijskim signalom, ki je presegel gorovja in morja, je vzpostavil neposreden stik med različnimi narodi, kulturami in političnimi prepričanji ter tako začel povezovati svet in ustvarjati globalno vas« (Ivančič 2012, 14).

Z leti se je radio spreminjal in nadgrajeval, a kljub vsem tehnološkim spremembam in digitalizaciji v očeh mnogih ostal »zastarel« tradicionalen medij. Najprej ga je s sliko »povozila« televizija, potem je prišel internet ter z njim obdobje, v katerem smo vsi uredniki in novinarji zelenih vsebin. A radio kljub vsem spremembam s svojimi specifikami ohranja poslušalstvo. Kljub veliki izbiri medijev ostaja najhitrejši in najbolj razširjen. O dogajanjih lahko poroča neposredno, slišan pa je vsepovsod. Je sproščujoč, zelo diskreten, nemoteč, neobremenjujoč in nevsiljiv. Od kontaktnih oddaj na začetku pa do interakcije na spletu danes je radio sodoben dvosmerni komunikacijski medij. Radio je že po naravi zelo odprt in svoboden medij, po eni strani javen in namenjen množici, po drugi pa zelo oseben, intimen medij (Ivančič 2012, 31–33). Nepogrešljivost in vsestranskost radia je skozi desetletja privlačna tako za poslušalce kot raziskovalce medijev in komuniciranja.

1.1 Raziskovalno vprašanje in metoda

V pričujoči diplomski nalogi raziskujem, kako se drugi program Radia Slovenija - Val 202 kot tradicionalni medij odziva na zahteve spletnega sveta, kako ocenjuje spremembe, ki jih ta prinaša, in kako, če sploh, zaznava spreminjanje svoje profesionalne vloge ob uveljavitvi in razširjenosti interneta. V diplomskem delu se sprašujem, kako se spreminja radijsko novinarstvo in kako spremembe doživlja poslušalstvo.

V obdobju interneta se v uredništvih medijskih hiš vse več pozornosti namenja novinarski uporabi in osvajanju tehnologij, manj pa vprašanju, kako uvajanje teh tehnologij novinarji v polju svojega poklica doživljajo (Oblak Črnič 2007, 45). Med uredniki Vala 202 v zadnjem desetletju sem zato preverila, katere večšine in dnevne rutine svojega poklica so novinarji spreminjali zaradi spletnega udejstvovanja in kako se je skozi leta spreminjala politika delovanja Vala 202. Za medijske poklice je zelo pomembno razumevanje vpliva na spreminjanje poklicnih kultur in sprejemanje tehnologij v naravo dela novinarjev. Novinarstvo, kot ga poznamo, se bliža koncu. Meje med novinarstvom in drugimi oblikami javnega komuniciranja izginjajo, zaradi interneta pa so tradicionalni mediji postali zastareli (Deuze 2008, 4). Splichal opredeljuje brisanje mej med novinarstvom in nenovinarstvom kot posledico računalniško posredovanega komuniciranja, kjer se obiskovalci spletnih strani vključujejo v komunikacijo in postajajo oblikovalci vsebin, novinarji (Splichal 2000, 48). Moja teza je, da spletna stran Vala 202 ni tipično novičarska ter da imajo poslušalci in uporabniki vseh spletnih kanalov Vala 202 pozitiven vpliv na ustvarjanje radijskih zgodb. Občinstvo v tem primeru ni razdiralec profesionalnega novinarstva, ampak ustvarja možnosti za preoblikovanje prevladujočih socialnih vlog novinarstva (Singer v Vobič 2013, 423).

1.2 Struktura diplomskega dela

Diplomsko delo sem razdelila na štiri poglavja. Prvo opisuje mejnike nastanka radia in razvoj Vala 202. Pri spoznavanju zgodovine ustvarjanja radijskega programa so mi pomagali interni zapisi o Valu 202 in ugotovitve, do katerih sem prišla prek

pogovorov s tremi bivšimi urednicami: Alenko Dakič, Mijo Škrabec Arbanas in Darjo Groznik. Rezultati pogovorov so vidni v prvem poglavju, kjer me je zanimala zgodovina radia v Sloveniji in posledice, ki se kažejo kot družbeni kontekst razširjanja tega medija. Vlogo Vala 202 prikazujem od zametkov zvočnih zvez med dvema krajema do množične uporabe radia kot široko dostopnega medija. V drugem poglavju, v katerem raziskujem spremembe v radijskem poročanju, sem poleg literature uporabila intervjuje z bivšimi urednicami in Mirkom Štularjem, ki je odgovorni urednik Vala 202 od leta 2006. V zadnjih dveh poglavjih opisujem Val 202, kot ga poznamo danes. Na vprašanja o spletnem udejstvovanju radia sta odgovarjala vodja spletne ekipe Vala 202 Luka Hvalc in odgovorni urednik Vala 202 Mirko Štular. Ugotavljam, kako je sodobni radio redefiniral novinarstvo in načine interakcije s poslušalci.

2 Zgodovina in razvoj Vala 202

2.1 Radio je doma v Ameriki

Radio se v povojih še ni imenoval radio in ni bil zamišljen kot množični medij. Guglielmo Marconi se je iz Italije preselil v London s kupom telegrafskih izumov. Osredotočil se je predvsem na izdelavo brezžičnih aparatov, ki jih je prodajal trgovskim in vladnim strankam ter kraljevi družini. Tako je omogočil povezavo med kraljico Viktorijo, ki je bivala na otoku Wight, in valižanskim princem, ki je zaradi bolezni obležal na kraljevski jahti. Zmogljivosti radia, kot ga poznamo danes, so postale očitne šele takrat, ko so ga ljudje začeli redno uporabljati - najprej v Združenih državah Amerike, potem v Angliji in na Nizozemskem. Še preden so nastale radijske postaje, se je oblikovala mreža navdušencev *hams*, ki je v Ameriki združevala 122 radioamaterskih klubov. Ob začetku prve svetovne vojne pa se je radio uporabljal predvsem za vojaške namene (Briggs in Burke 2005, 149–155).

Drugega novembra 1920 je v Pittsburghu v Združenih državah Amerike začela oddajati postaja KDKA. Res je, da sprva ni požela večjega nadušenja, je pa že dobro leto po ustanovitvi, jeseni 1921, v trgovinah zmanjkalo radijskih sprejemnikov. Val navdušenja se je iz Amerike nato preselil v Evropo, kjer je radio najprej dobila Anglija, sledile so ji Nizozemska, Avstrija, Italija, Češka, Švica, Madžarska, Nemčija

in druge države. Tudi v drugi svetovni vojni so radijski programi postali pomembno sredstvo politične propagande. BBC je že imel dve radijski postaji, eno civilno in eno za vojaške namene. Leta 1948 je radio postal priročnejši in cenejši, saj so izumili prenosni tranzistor. Omogočil je poslušanje radia kjer koli in tako povečal svoj vpliv na glasbene okuse in politična stališča. Prenosni tranzistor je povzročil eno večjih »radijskih revolucij«. Radio si je lahko privoščilo veliko več ljudi in mladi so glasbo na radiu poslušali s prijatelji v svoji sobi. Leta 1954 se je število radijskih poslušalcev začelo nižati, saj so izumili televizijo. Leta 1967 je lokalni BBC v svoj program začel vključevati klice poslušalcev (Pirc 2005, 24–36).

Andrew Crisell je radijsko zgodovino razdelil v šest obdobj:

- 1890–1920 predradijsko obdobje, obdobje poskusov
- 1920–1927 radijsko otroštvo
- 1927–1937 radijska puberteta
- 1937–1945 radijska zrelost
- 1945–1960 spremembe radijskih modelov
- 1960–1970 rast FM postaj (Crisell v Pirc 2005, 24).

Slovenija naj bi imela prvo zvezo med Kranjem in Šmarjetno goro že leta 1903. Seveda še ni šlo za pravi radio, prvi Radioklub pa je bil v Ljubljani ustanovljen leta 1925. Pionir radia pri nas je bil dipl. inž. Rafael Eržen (Brojan 1999, 7–10).

2.2 Razvoj radia na Slovenskem

Da smo se Slovenci uvrstili med prve razvite evropske radiofonske narode, je poskrbel dr. Marij Osana. Velja za očeta radiofonije in »posebneža, ki je noč in dan bil predan svojemu delu, bil med ustvarjalci in pobudniki, zaradi katerega je takratni Radio Ljubljana nastal in obstal« (Brojan 1999, 95). Prvega septembra 1926 je začel poskusno obratovati oddajnik Radia Ljubljana. Kmalu zatem, 28. oktobra istega leta, se je začel predvajati redni program Radia Ljubljana. Leta 1950 se je zavod preimenoval v Radio Slovenija. Prvi program je leta 1957 ob delavnikih oddajal devetnajst ur dnevno, postopoma pa se je uvajal tudi drugi program, ki je sprva oddajal nekaj ur dnevno in leta 1961 postal redni program. Tretji program je nastal leta 1969 (Kratka zgodovina Radia Slovenija).

Trije programi so se med seboj vsebinsko razlikovali. »Prvi je izpolnjeval informativno, politično, kulturno in vzgojno-izobraževalno nalogo. Drugi program se

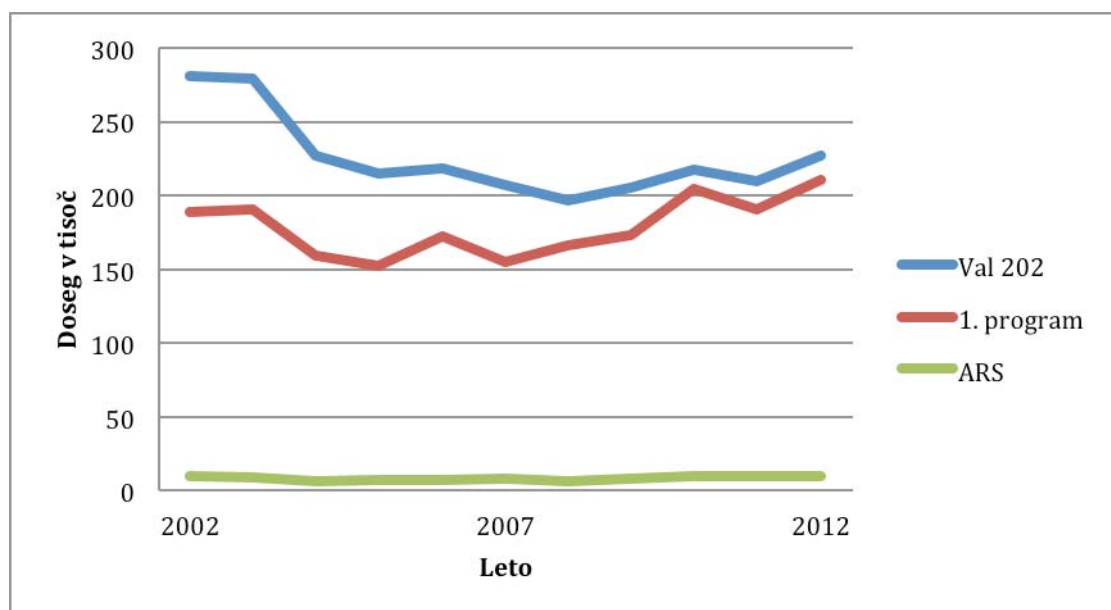
je izoblikoval kot odzivni, servisnoinformativni program s pogostimi oglašnji v živo s kraja dogajanja in lahkotnejšim pristopom k družbenim vprašanjem. Tretji program, imenovan ARS, pa je in je bil namenjen bolj zahtevnem občinstvu, zato oddaja le izbrana glasbena, esejistična in literarna dela« (ibid.).

Leta 1972 je bila v drugi program vključena oddaja Val 202, ki je postala osrednji del tega programa. Rodil se je današnji sodobni in informativni program Radia Slovenija – Val 202. Program je prvič začel z oddajanjem 16. junija 1972, ime pa je dobil po valovni dolžini 202 metra (ibid.).

2.3 Val 202 ujame vse! Že 40 let!

Že 40 let se Vala 202 drži slogan, da ujame vse, torej poroča o vsem. Val 202 se je uveljavil kot program, ki ob obveščanju tudi svetuje in sprošča. Pravimo mu rekreativno-servisni program in je med poslušalci zelo priljubljen. Za vse to si prizadeva z obravnavanjem velikih in majhnih tem s stališča posameznika. Izjemno pomemben del drugega programa je glasba, ki predstavlja predvsem novosti, popularno glasbo, posreduje koncertne dogodke in portretira glasbene osebnosti. Na Valu 202 je več oddaj tipa dvosmernega radia, ki temeljijo na soočanju različnih mnenj, njegov pomemben del pa so tudi satirične in druge rubrike ter seveda šport. Vse od 1972 naprej je sodoben, informativni, glasbeni, športni in interaktivni radijski program. Najbolj poslušan (Media Pool 2012).

Graf 2.1: Doseg treh programov Radia Slovenija



Vir: Media Pool (2012).

Čeprav na začetku ni bilo ne uredništva ne novinarjev Vala 202, se je pred mikrofonom menjevalo pet bolj izkušenih napovedovalcev. Val 202 se je slišal od 16. junija 1972 ob petkih in sobotah od 8.40 do 12.40 in ob nedeljah od 15. do 20. ure. Za urednika drugega in tretjega programa RTV Ljubljana je vodstvo takrat imenovalo Marijana Krišlja, za njegovo pomočnico, odgovorno za Val 202, Julko Vahen, za urednika v uredništvu pa Viliija Vodopivca (Val 202 1992, 6–7).

Srednjevalovni oddajnik, po katerega valovni dolžini 202 metra je Val 202 dobil ime, so izklopili. S postavitvijo UVK oddajnikov so drugi program leta 1976 prvič lahko lovili po vsej Sloveniji. Dobra štiri leta pozneje se je Val 202 slišal vsak delavnik med 9. in 13. uro in ob nedeljah popoldne (15.00–19.00). Junija 1979 je uredništvo prevzel Dare Milič. Val 202 je takrat že dobro valoval tudi s športom in glasbo, ki sta danes pomembni uredništvi Vala 202 (1992, 20–23).

»Vem samo to, da so mnogi ljudje gledali televizijsko sliko, poslušali pa mene – radijskega reporterja. Tudi to je nekaj!«

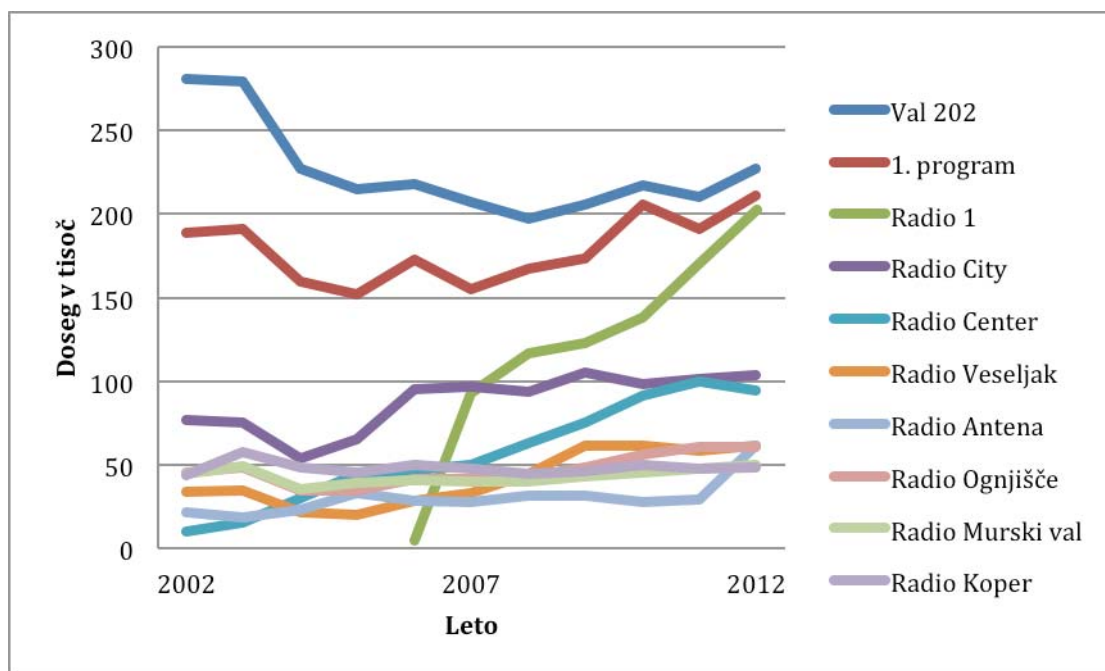
Franci Pavšer (Val 202 1992, 21)

Ob deseti obletnici Vala 202 so takratni ustvarjalci program razširili na 11 ur dnevno - od 8. do 19. ure. Način dela, rekreativni in razvedrilni program, kontaktne oddaje in družbena angažiranost so takratnemu Valu 202 priborile Tomšičevo nagrado. »Val 202 je postal med radijskimi poslušalci nepogrešljiv in nezamenljiv. Ustvaril je drugačen, nov tip komunikacije« (Val 202 1992, 26).

Val 202 se je širil in postajal tovarna idej. Konec leta 1986 je uredništvo prevzela Alenka Dakič. Čas njenega urednikovanja je zaznamovala Osebnost leta – odmevna akcija, kjer so poslušalci glasovali neposredno v eter in izbirali znana ter manj znana imena. Šest let pozneje se je Osebnost leta preimenovala v Akcija leta, leta 2001 pa v akcijo Ime leta, ki je še danes prepoznaven projekt Vala 202 (1992, 35). Val 202 je imel v obdobju urednikovanja Alenke Dakič najvišjo poslušanost v svoji bogati štiridesetletni zgodovini. Kot edini nacionalni program z odprto programsko shemo je v tem obdobju pritegnil dodatno poslušalstvo z realnim in hitrim programskim odslikavanjem prelomnih, dramatičnih dogodkov doma in po svetu. S spremljanjem razgradnje starih političnih sistemov, s predstavljanjem novih idej in pobud za

drugačno, ljudem bolj prijazno družbo, so oblikovalci Vala 202 ponujali poslušalstvu hiter in realen prikaz dogajanj v družbi, kar je Val 202 po podatkih merjenja poslušanosti dvignilo visoko nad ostale medijske ponudnike (Dakič 2013).

Graf 2.2: Doseg najbolj poslušanih radijskih oddaj od leta 2002 do leta 2012



Vir: Media Pool (2012).

Alenko Dakič je nadomestil Vito Avguštin, za njim pa je leta 1994 kot urednica nastopila Mija Škrabec Arbanas. Val 202 je takrat poznala in poslušala večina katere koli skupine poslušalcev, nekaj manj pa jih je bilo med najmlajšimi in med najstarejšimi. Velik delež so že takrat predstavljali vozniki, program Vala 202 pa so poslušali tudi v službah, trgovinah in čakalnicah, čeprav je bilo že čutiti prodor lokalnih in komercialnih programov. Poosamosvojitvene spremembe so na Radio Slovenija seveda močno vplivale. Programi so klicali po spremembah, pojavila se je konkurenca, namesto trdne in različne oziroma komplementarne programske ponudbe sta se prvi in drugi program začela vse bolj približevati in si celo konkurirati (Škrabec Arbanas 2013).

Leta 1997 je Val 202 za kratek čas prevzel Matej Šurc, leta 1998 pa Darja Groznik, današnja urednica 1. programa Radia Slovenija: »Moja uredniška politika je bila, da se Val 202 otrese krilatice, da je gospodinjski program. To je bil moj osebni poudarek in moje uredniško videnje, da je Val aktualen program. Jasno pa je, da je bil Val 202 v

tistem mojem času že postavljen v neko drugo pozicijo kot takrat, ko v slovenskem prostoru še ni bilo toliko radijskih postaj« (Groznik 2013). Val 202 se je v tistem času začel soočati z nastajajočo konkurenco komercialnih radijskih postaj. V tem obdobju je akcija Ime leta dobila obliko, kakršno ima še danes. Uvedeni so bili tedenski izbori Imena tedna, na koncu leta pa so izmed mesečnih finalistov izbrali Ime leta. Velik preboj za Val 202 je bilo leto 2003, ko je praznoval svoj trideseti rojstni dan. Takrat je Siddharta nastopila s simfoničnim orkestrom RTV Slovenija, takšno združevanje popularne s klasično glasbo pa je predstavljalo veliko novost v domačem medijskem prostoru (ibid.).

Decembra leta 2006 je uredniške vaje prevzel Mirko Štular, ki je še vedno odgovorni urednik Vala 202.

Tabela 2.1: Uredniki Vala 202 in uredniška politika od leta 1972 do leta 2013

Leto urednikovanja	Urednik	Uredniška politika, posebnosti
1972–1979	Julka Vahen	»Bilo je trdo veslanje proti toku rutine. Val je bil ob svojem rojstvu skok v neznano, je pa osrednjemu radiu prinesel lahkotnost, prožnost in odprtost.« V začetku je bil slišan samo ob koncih tedna največ 5 ur na dan, leta 1979 pa že vsak dan med 8. in 13. uro.
1979–1986	Dare Milič	Leta 1982 so ustvarjalci ob deseti obletnici Vala 202 dobili Tomšičevo nagrado.
1986–1991	Alenka Dakič	»S spremljanjem razgradnje starih političnih sistemov, s predstavljanjem novih idej in pobud za drugačno, ljudem bolj prijazno družbo, smo oblikovalci Vala 202 ponujali poslušalstvu hiter in realen prikaz dogajanj v družbi.« Začetek prepoznavne akcije Osebnost leta, povezovanje s tujimi, programsko sorodnimi programi (BBC, ORF), oddaje Roza val, Mirovna gibanica, širjenje jezikovne kulture z Jezikovnimi pogovori, oddajo Povejmo naravnost in znameniti Moped show.
1991–1994	Vito Avguštin	»Star pregovor pravi, da mora vsaka generacija doživeti vojno.« Val 202 je v obdobju slovenske osamosvojitvene vojne poročal o stanju tudi s terena.
1994–1997	Mija Škrabec Arbanas	»Val 202 so poznale in poslušale večine katere koli skupine poslušalcev, nekaj manj jih je bilo med najmlajšimi in med najstarejšimi. Velik delež so že takrat predstavljali vozniki, program Vala 202 pa so poslušali v službah, v trgovinah, v čakalnicah ... Poosamosvojitvene spremembe na Radiu Slovenija so klicale po spremembah, pojavila se je konkurenca, namesto trdne in različne oziroma komplementarne programske ponudbe, sta se prvi in drugi program začela vse bolj približevati in si celo konkurirati.«
1997–1998	Matej Šurc	
1998–2006	Darja Groznik	»Moja uredniška politika je bila ta, da se Val 202 otrese krilatice, da je gospodinjski program. To je bil moj osebni poudarek in moje uredniško videnje, da je Val aktualen program!« Leta 2001 Darja Groznik uvede tedensko rubriko Ime tedna, ki je prepoznaven del Vala 202 še danes. Leta 2003 nastane prva spletna stran Vala 202.
2006–2013	Mirko Štular	»Val 202 je danes zelo odprt, pa še bolj bi moral biti. Multimedijaska prisotnost je danes nujna, zato širimo kanale in sprožamo debate, smo interaktivni z našimi poslušalci in celo s potencialnimi poslušalci.«

Vir: Dakič (2013); Groznik (2013); Škrabec Arbanas (2013); Štular (2013); Val 202 (1992).

S kratkim pregledom radijske zgodovine sem dobila sliko nastanka Vala 202, medija, ki je danes popolnoma drugačen kot na začetku. S prihodom interneta smo bili priča novim medijskim oblikam tudi znotraj tradicionalnih medijev, ki zahtevajo nove procese znotraj medijskih hiš.

V nadaljevanju me je zanimalo, kaj se je vsebinsko spremenilo v radijskem poročanju v štiridesetih letih delovanja Vala 202.

3 Novinarstvo in specifikje javnega medija

3.1 Radijsko novinarstvo

»Novinarstvo mora sprejeti zavezo svojega poslanstva, ki ga utemeljuje odgovornost do javnosti. Le novinarji, ki se trudijo uresničevati osebno odgovornost do naslovnikov kot nosilcev sporočanjских pravic, lahko odločilno preusmerijo navidezno neustavljivo spreminjanje slovenskega medijskega prostora v bojišče ekonomskih, političnih in drugih interesov« (Poler Kovačič v Košir 2003, 7).

Kljub različnim definicijam novinarstva je poslanstvo novinarja znano. Množični mediji z novinarskim diskurzom uresničujejo najpomembnejšo funkcijo - informiranje. »Če državljani ne bi imeli na voljo potrebnih informacij o javnih zadevah, demokracija ne bi bila mogoča,« so zapisali v skupščini Sveta Evrope o novinarski etiki (Poler Kovačič v Košir 2003, 10). Koširjeva za ključno veščino novinarskega dela navaja spraševanje, saj je ravno zaradi postavljanja različnih in drugačnih vprašanj novinarstvo novinarstvo (Košir 2003, 119). »Temelj profesionalnega novinarskega delovanja je, da novinar do informacij in besedil, ki jih prejme od drugih, vzpostavlja kritično razdaljo, da jih premisli, mišljenje pa vzpostavlja s spraševanjem« (Košir 2003, 121).

Splichal in Sparks znanstvene definicije novinarstva delita na dve smeri. Prva izvira iz ameriškega tradicionalnega pojmovanja novinarstva, je strožja in pod novinarstvo uvršča novinarjevo zbiranje podatkov o dogodku in njegovo upovedovanje. Iz definicije izključuje zabavne vsebine in je omejena zgolj na »resne«. Liberalnejša definicija pa predstavlja širšo opredelitev novinarstva, saj novinarstvu pripisuje tudi zabavno, razvedrilno funkcijo (Splichal in Sparks 1994, 17–31).

Smernice razvoja kažejo, da se količina informacij povečuje, da je dostop do njih lažji in hitrejši, posledice pa so nenovinarski medijski izdelki. Tržno naravnano novinarstvo vzbuja skrb, saj je postalo prevladujoče. Ampak to je že izhodišče za kakšno drugo raziskovanje.

3.2 Specifike radijskega novinarstva

»Radijsko novinarstvo ni nič drugega kot pripovedovanje zgodb« (Pirc 2005, 121). Radijski novinar mora biti predvsem odličen novinar, saj medij brez slike in besedila poslušalcu razlaga o svetu okoli nas. Mora biti govorec, pisec in producent. Produkcija je nujni del radijskega procesa, saj moramo intervju posneti in svojo novinarsko zgodbo primerno zvočno opremiti. Poklicna merila, ki veljajo za novinarje RTV Slovenija so: natančnost, nepristranskost, preverjanje dejstev, verodostojnost, odgovornost, javnost dela, neodvisnost, pravičnost in jezik.

Resnicoljubnost in objektivnost sta v vseh novinarskih panogah težko dosegljiva kriterija, tudi pri radijskem poročanju. Novinar se odloči za sogovornika in pove zgodbo na svoj način, odgovorno in profesionalno pa bo ravnal le, če bo samokritičen in opremljen dejstvi, ki niso namigi ali polresnice (Pirc 2005, 121–123).

3.2.1 Val 202 kot del javne radiotelevizije

Ko je radio nastal, so se za njegov nadzor borili poslušalci, lastniki radijskih postaj, država in oglaševalci. Razlogi za nastanek nacionalnih radijev so predvsem politični, je pa res, da so poslušalci želeli slišati postaje iz oddaljenih in večjih krajev. Naklonjeni so bili nastanku nacionalnih radijskih postaj in postali pripadniki nacionalne javnosti. Poslušalci, ekonomija, tehnologija in intelektualci so bili odgovorni za nastanek nacionalnih radijskih servisov. Amerika je svoje nacionalne medije gradila na komercialni osnovi. NPR – National Public Radio, ki je začel oddajati leta 1971, je bil nekakšna protiutež komercializaciji. Danes združuje približno 900 javnih, nekomercialnih ameriških radijskih postaj. V Veliki Britaniji so radio strogo nadzorovali in preprečevali nastanek radijskim postajam, ki so želela prodreti na trg. Leta 1923 je nastal BBC – British Broadcasting Company, državna ustanova, ki je v 50. letih prejšnjega stoletja imela popoln monopol nad oddajanjem radijskih postaj. RTV – Radiotelevizija Slovenija je v Sloveniji edina javna, neprofitna radiotelevizijska organizacija. Deluje kot javni zavod posebnega

kulturnega in nacionalnega pomena ter je članica EBU – European Broadcasting Union. Evropska radiodifuzna zveza šteje 74 radijskih in televizijskih postaj iz Evrope, Severne Afrike in Bližnjega vzhoda (Pirc 2005, 242–253).

3.2.2 Temeljne funkcije javnega servisa

Javni servis izpolnjuje formalne, tehnične in programske zahteve, ki naj bi jih vsak javni servis zagotavljal državljanom. Zato mora biti dostopen vsem državljanom kjer koli v državi in ustrezati vsem okusom in interesom. Tracey pravi, da »naloga javnega servisa ni ustreči čim večjemu številu gledalcev hkrati, marveč vsem gledalcem ob različnem času« (Tracey v Bašić Hrvatin 2002, 12). Javni servis je plačljiv in neodvisen od kakršnih koli parcialnih ekonomskih in političnih interesov. Je tisti, ki izobražuje javnost, skrbi za manjšine in spodbuja konkurenčnost pri kakovosti, ne količini programov. Pomembna je torej kakovost vsebin, ne glede na to, koliko ljudi te programe gleda ali posluša. Služi javnosti, torej mora »gojiti javno sfero, ki služi javni blaginji, saj posamezniki le v javnosti delujejo kot državljani, pripadniki skupnosti« (Bašić Hrvatin 2002, 13).

Najbolj pomemben element, ki gradi javni servis, je zagotovo kvaliteta. Drugo vprašanje pa je, kako definirati kakovostne programe. »Očitno smo postavljeni za to, da dajemo publiki tisto, kar mislimo, da potrebuje, ne tistega, kar hoče. Vsekakor je bolje precenjevati mentaliteto občinstva kot jo podcenjevati« (Reith v Bašić Hrvatin 2002, 16). Temeljni argument v zagovoru javnih medijev je torej zagotavljanje demokratičnega komunikacijskega procesa, ki je dostopen vsem državljanom in neodvisen od oglaševalcev, interesa države ali posameznih centrov moči. Niti ni sam sebi namen, ampak skrbi za potrebe svojih uporabnikov, to so državljani (Bašić Hrvatin 2002, 11–17).

3.2.3 Smernice Vala 202: zabaven, komunikativen in dostopen program

Na Valu 202 so od začetka sledili naštetim smernicam javnega radia. »To mora biti program zabavno – resne narave, prav tako družbeno angažiran, kakor sta prvi in tretji program, ki pa različne vsebine poslušalcem posreduje z novimi radiofonskimi in novinarskimi strokovnimi oblikami« (Škrabec Arbanas 2013).

V radijskem govoru so uveljavljali komunikativen ton, ki se je čim bolj skušal približati poslušalcu in pripomogel k bolj sproščeni, manj togi in formalni uporabi

knjižnega jezika na nacionalnem radiu, vendar hkrati ohranjal raven govorne kulture. Uredniška vodila pri novinarskem delu so bila: kritična distanca, odprtost raznovrstnosti s posebnim poudarkom na obrobnih in zapostavljenih vsebinah, pretok različnih idej in mnenj tako v govoru kot glasbi in zagotavljanje kakovostnih oddaj (Škrabec Arbanas 2013). »Gre za kakovost. In to za stalno kakovost prispevkov, brez večjih nihanj. Oblikovanje takšnih vsebin je nuja in edina prava pot, da medij lahko uspešno konkurira sorodnim programom po svetu, kjer so – vsaj pred leti – veliko pozornosti in materialnih možnosti namenjali dodatnemu izobraževanju novinarjev, voditeljev programa, tehničnim oblikovalcem« (Dakič 2013).

Danes ni prav nič drugače. Val 202 se giblje v teh okvirjih, ki jih mora javni radio izpolnjevati, zato da mu zakonodajalec zagotavlja prihodek in določa, kako se bo javni servis financiral. V Sloveniji je financiranje urejeno z RTV prispevkom, kot v mnogih drugih evropskih in svetovnih državah. Z razliko od komercialnih medijev Val 202 poudarja definirane standarde, se posveča kakovosti, odpira debate itn. (Štular 2013).

Javne radijske postaje so nenehno v boju za poslušanstvo z vedno bolj prodornimi komercialnimi radijskimi postajami. Naloga javnega radia ni zabavljaštvo, nagrajevanje in zavajanje, ampak obveščanje javnosti, izobraževanje, širjenje obzorij, dostopnost, inovativnost itd. Javni radio ponuja najbolj kakovosten program in najboljši odnos do poslušalcev (Pirc 2005, 254).

Zato Val 202 v nenehni bitki za poslušanstvo še vedno zmaga in dnevno dosega 220 tisoč poslušalcev (Media Pool 2012).

4 Vsi "so šli" na internet: spremembe na Valu 202

Hitro se je pokazalo, da internet ni samo tehnološko čudo, vendar je že zgodnji razvoj interneta zaznamovala ideologija znanosti, intelektualno medsebojno sodelovanje, brezplačne izmenjave podatkov, dialog, javna transparentnost itd. Torej značilnosti, ki splet opisujejo še danes (Oblak Črnič 2008, 154–155).

»Če nisi na spletu, ne obstajaš.« Resničnosti tega novodobnega reka so se začeli zavedati tudi slovenski mediji. »Časopisna zgodba je v veliko primerih že stara, preden je prebrana, televizijske novice pa so hitro pozabljene« (Quinn in Lamble

2008, 74). Z radijem se je začelo dogajati podobno. Arbitron je leta 2007 v raziskavi ugotovil, da so uporabniki mp3 predvajalnikov največja grožnja radiu. Kar 85% anketiranih bi izbralo mp3 predvajalnik pred tradicionalnim radijem, 50% anketiranih posluša internetni radio, 54 % anketirancev pa trdi, da nobena lokalna radijska postaja ne predvaja glasbe, ki bi jo želeli slišati (Albarran in drugi 2007, 5).

4.1 Začetek vstopa Vala 202 na splet

Val 202 je na spletu prisoten od leta 1997. V začetkih je šlo res zgolj za prisotnost, saj je bila takratna stran zgolj podstran MMC-jevega spletnega portala z nekaj informacijami o radijskem sporedu. Val 202 za prvo pravo spletno stran šteje tisto iz leta 2003, ko je praznoval svoj 30. rojstni dan. Šlo je za eno prvih strani znotraj RTV hiše in že to je bil velik napredek. Za spletno stran je skrbel Jure Čokl, novinarji pa še niso imeli večjega vpliva na vsebino in urejanje strani (glej prilogo A), razen spletne igrice, ki jo je takrat zasnoval Marko Radmilovič (Groznič 2013). Kasneje so se na spletni strani pojavile osnovne informacije in kratka predstavitev programa, ki so ga ustvarjali novinarji. Skozi leta so vsebine dopolnjevali, vzpostavljen je bil arhiv nekaterih oddaj in radio je bilo moč poslušati v živo tudi brez radijskega sprejemnika (glej prilogo B).

Vseeno pa do leta 2010 še ni šlo za celostno vsebinsko izkušnjo, saj je bila stran predvsem splošnoinformativna. Ker ni bila postavljena na odprtokodni platformi, novinarji niso imeli vpliva na vsebine, aktualnosti, itd. (Hvalc 2013). Spletni ali tradicionalni mediji preko svojih spletnih mest posredujejo vsebine in informacije svojim potencialnim občinstvom ter se javno predstavljajo kot institucije ali medijske organizacije in s tem pridobivajo pomembno mesto v sooblikovanju spletnega prostora (Oblak in Petrič 2005, 17). Zato Val 202 z nekaj oddajami na podcastih in spletno stranjo brez vsebin ni mogel več »slediti trendom in standardom sodobnega, v prihodnost zazrtega radijskega programa. Bil je preveč monoliten, premalo odziven in premalo interaktiven, zato se je Val 202 na spletu moral radikalno spremeniti« (Štular 2013).

4.2 Interaktivni Val 202

Z internetom je prej dominantni enosmerni komunikacijski model tradicionalnih medijev dobil alternativo v interaktivnem digitalnem okolju globalnega omrežja.

Upanje za alternativni model se je pokazalo s pojavom interneta kot novo možnostjo za povezovanje množic. Zato je pomembno, da raziskujemo, kako se internet uporablja za komunikacijo. Interaktivnost »po naravi kot multidimenzionalni konstrukt« ima mnogo različnih definicij (Fortunati in drugi 2010, 44).

Kim in Sawhney sta interaktivnost razdelila na tri pristope. Prvi je komunikativen in prikazuje interaktivnost kot izmenjavo sporočil med dvema komunikatorjema. Za interaktivne medije prepozna tiste, ki »simulirajo interpersonalno izmenjavo skozi komunikacijske kanale in ustvarjajo večsmerne komunikacijske toke« (Kim in Sawhney v Fortunati in drugi 2010, 44). Drugi pristop k interaktivnosti se kaže pri uporabnikih, ki s svojim vključevanjem spreminjajo obliko in vsebino medijskega okolja v resničnem času. Medtem ko imajo tradicionalni mediji enosmerno hierarhično strukturo, lahko novi, interaktivni mediji ponujajo platformo, kjer uporabniki postajajo ustvarjalci vsebin. Tretji pristop prikazuje interaktivnost »v moči odnosov, ki strukturirajo komunikacijo« (Kim in Sawhney v Fortunati in drugi 2010, 45).

Ti trije pristopi nam pomagajo razumeti pomembnost vidikov interaktivnosti. Dvo- in večsmerni potenciali novih medijev so prikazani kot začetek novega obdobja, v katerem ima javnost možnost vplivanja na uredniško politiko. V raziskavo iz leta 2010 so bili sicer vključeni časopisi, so pa v analizi podatki predstavljeni kot možnost premika kontrole od izvora do javnosti preko produkcije in distribucije informacij. Lahko jih apliciramo na vse tradicionalne medije, tudi na radio, saj interaktivni radio danes daje več možnosti vključevanja uporabnikom in poslušalcem (Fortunati in drugi 2010, 45).

Val 202 je na nek način interaktiven že od samega začetka. Ko je leta 1972 nastajal, je bil zasnovan kot prijeten, sproščen program, ki bo blizu poslušalcem. S tem je stopil v korak z evropskimi radijskimi postajami. Najprej je poskušal modernizirati program z živimi oddajami, terenskim delom, potem pa še z vključevanjem poslušalcev. Prva kontaktna oddaja se je imenovala *Vi sprašujete, strokovnjak odgovarja*. Leta 1976 se je rodila oddaja *Kje pa vas čevelj žuli*, ki je poslušalcem pomagala rešiti težave in se je na Valu 202 obdržala vse do danes (Bizilj 2008, 71–72).

Spletna stran Vala 202 torej ima nekaj zgodovinskega priokusa, ker je bil sam radijski program že od začetkov zasnovan tako, da bo ljudem bližji. To je bil velik preskok z

enosmernih radijskih programov, saj je bil Val 202 odprt za debate, dopuščal je različna mnenja in dal ljudem možnost komuniciranja. Interakcija z občinstvom je na Valu 202 skozi desetletja obstajala v različnih oblikah. Sprva so to bila pisma, zatem kontaktne oddaje in s pojavom spleta še forumi in spletna anketa (Štular 2013).

Teh nekaj možnosti sodelovanja pa je kmalu postalo premalo. »Če želimo ohranjati stik z mlajšimi generacijami, nam mora biti jasno, da jih kontaktna oddaja ne pritegne več. Včasih je bil dogodek za celo naselje, ulico, vas, da je nekdo poklical v kontaktno oddajo, da so ga slišali ostali. Danes je poplava kontaktnih oddaj, ker ima vsaka radijska postaja takšen način komunikacije« (ibid.).

Podobno kot pri tiskanih medijih, sta se tudi na Valu 202 ob spletni prisotnosti pojavljala dva očitka:

- 1.) da je spletna prisotnost modna muha
- 2.) da je spletno udejstvovanje samo prepis radijskih oddaj na internet

V Sloveniji se je na spletnih straneh medijev vzpostavila neka osnovna oblika spletne strani, ki vsebuje besedilo, video, avdio, fotografije, možnost komentiranja, RSS in možnost deljenja vsebin po družabnih omrežjih. Seveda se ji spletna stran Vala 202 pridružuje, je pa, kot sem že omenila, netipično novičarska. Valovska stran je spremembe doživljala zadnjih pet let, popolnoma pa so spletni koncept zamenjali leta 2010. Od takrat omogoča večjo multimedialnost, interaktivnost in soustvarjanje vsem novinarjem.

Ko je spletna stran Vala 202 oktobra 2010 zaživela na Wordpressovi platformi, je bil ključni namen strani, da postane »živčno sidrišče, da uporabnik dobi toliko in toliko vsebine, ima pa odskočno desko za bodisi dodatne platforme, iskanje po arhivu in vse tiste klasične vsebine o dnevnem radijskem programu« (ibid.). Val 202 želi s spletno stranjo zajeti velik del radijskih vsebin na spletu, seveda v prilagojeni obliki. »To nikakor ne pomeni prepisa oddaj, kar je bil nekaj časa interni pomislek« (ibid.). Spletna radijska zgodba na spletni strani Vala 202 je strnjena, za spletno občinstvo prilagojena zgodba, ki pa ni tipično novičarska; tudi zato, ker radijski program kot tak ni tipično novičarski, ampak tudi glasben, razvedrilen, športen in še kakšen. »Nam ni pomembno, da informacijo plasiramo, ker imamo tu večjega brata, ki se mu reče MMC« (ibid.).

Ustvarjalci valovske spletne strani pravijo, da je še veliko prostora za izboljšave,

predvsem pri tem, kako spletne zgodbe oblikovati in jih narediti učinkovite ter zanimive za občinstvo. Cilj spletne strani Vala 202 je predvsem »čim večja interaktivnost, vključevanje in preplet družabnih kanalov (Twitter in Facebook) in aplikacij (podcasti, Soundcloud, Storify, Flickr idr.), inovativen nastop na spletu, motivacija in vključevanje poslušalcev in bralcev« (Hvalc 2013).

S pomočjo družabnih omrežij skušajo uporabnike vključevati v razprave, jih opozoriti na vsebine in predvsem vzdrževati dvosmerno komunikacijo. E-občinstvo jim prinaša kritično, a realno ogledalo, s katerim odkrito razpravljajo. »Spleta ne jemljemo zgolj kot "dostavljalski" kanal za že zapečatenе vsebine, ampak skušamo v največji meri biti inovativni in interaktivni« (ibid.).

4.3 Radijski novinar postane multimedijec

S spletnimi spremembami, ki so uspešno zarisale pot današnji spletni strani Vala 202, in vsemi vzporednimi spletnimi kanali Vala 202, so prišle tudi spremembe v načinu novinarskega dela. Uspešen radijski novinar je novinar, ki ni več zgolj radijski. O tem, kakšen je dober sodobni novinar, verjetno ni enotnega ali zapisanega recepta. Mnenja o tem, kako »spletno novinarstvo popestri ali osiromaši novinarski poklic, pa so različna« (Kawamoto v Oblak Črnič 2007, 43).

»Skupina uglednih ameriških novinarjev je ugotovila, da se 90 odstotkov novinarjev posveča le še zabavnim vsebinam, da je torej novinarski poklic mrtev in da je to treba javno povedati« (Leseničar Pučko v Jontes 2010, 78). Singerjeva pa meni, da je ključna grožnja, ki jo predstavlja spletno novinarstvo za tradicionalno novinarstvo, prevladujoči koncept profesionalizma (Singer v Jontes 2010, 79). Strinjala bi se s Kawamotom, da je lahko spletno novinarstvo tisto, ki pove zgodbo na dinamičen, zanimiv način, vključi občinstvo in poudari širino in globino zgodbe (Kawamoto v Oblak Črnič 2008, 43). Splichal pa se sprašuje, če še obstaja meja med novinarstvom in nenovinarstvom, ker v »medmrežju milijoni obiskovalcev neprekinjeno ustvarjajo, poustvarjajo in posredujejo informacije« (Splichal 2000, 48).

Kawamoto sicer ponudi svojo definicijo digitalnega novinarstva, a pravi, da je težko definirati ta zapleteni koncept in delo novodobnega novinarja, saj ga vsak lahko razume po svoje. Predlaga, da je spletno novinarstvo »uporaba tehnologij za raziskovanje, produciranje in dostavljanje novic in informacij računalniško pismenemu občinstvu« (Kawamoto 2003, 4). Ni nujno, da se spletni novinarji sploh ločujejo od kolegov v tradicionalnih medijih in imenujejo digitalni ali spletni

novinarji, saj samo opravljajo svoje novinarsko delo z digitalnimi pripomočki (Kawamoto 2003, 5–7). Bromley spodbuja tako imenovani "multiskilling", ki ga vidi kot rezultat ekonomskega pritiska, ki reže finančna sredstva in spodbuja več dela mladih, sodobnih novinarjev (Bromley v Deuze 2008, 5).

Splet je pomemben tudi pri delu sodobnega radijskega novinarja. Omogoča komunikacijo s poslušalci in zbiranje informacij ali odzivov že med samim procesom pripravljanja oddaj. Pri oddajah, ki potekajo v živo, je lahko dodaten, vzporedni kanal, kasneje, ko je oddaja na spletu, pa ponuja možnost, da oddaja doseže dodatno občinstvo, ki morda primarno radia ne posluša oziroma določeno oddajo zamudi. Sodoben radijski novinar danes ni več le tisti, ki ga zanima samo klasični radijski program (ta je seveda še vedno na prvem mestu), ampak že med pripravo prispevkov razmišlja tudi o predstavitvi teme na spletu, ki omogoča dopolnjevanje, vključitev videa in fotografij, mnenja tviterašev in drugačen pristop. »Z malo premisleka se da oba vidika preplesti, najti sinergijo in izboljšati kakovost tako "klasičnega" kot "spletnega" radia. Trudimo se izluščiti vsebine, ki so zanimive tudi spletni publiko in jih dodatno oplemeniti, nekatere inovativne vsebine so včasih pripravljene tudi izključno za splet« (Hvalc 2013). Sodobni radio pač ne more več delovati kot nekoč, ko je oddajal za ljudi, ki so živeli z radijem. Temu se prilagajajo tudi novinarji.

4.4 Odzivi novinarjev na izzive spleta

J. B. Singer meni, da novinarji slabo in skromno izkoriščajo prednosti spleta. Kljub temu, da se novinarstvo seli na splet in s pomočjo tehnologije omogoča razkorak tradicionalnega odnosa med novinarji in člani občinstva, se novinarji ne odpovedo osrednji vlogi v novinarskem diskurzu in poskušajo ohraniti vlogo tradicionalnih odbiralcev (Singer 2006, 266). Tudi odzivi novinarjev na vse večjo prisotnost Vala 202 na spletu so mešani.

»Raziskave po svetu in v Sloveniji kažejo, da je vzpon spletnega novinarstva v tradicionalnih medijskih hišah v poznem kapitalizmu povzročil precejšnje kulturne premike v uredništvih, zanemarjanje delavskih pravic posredovalcem spletnih novic, družbeno polarizacijo novinarske skupnosti in težko prepoznavne politične funkcije

novе vrste novinarjev« (Vobič 2011). Seveda je delo novinarja povezano z zbiranjem informacij, z delom za računalnikom, s spremljanjem dela drugih medijskih hiš ali tiskovnih agencij, zaradi teh očitkov pa so spletni novinarji poimenovani tudi »skrbniki računalniških mišk«. Raziskave še pravijo, da so spletni novinarji tisti, ki skoraj ne zapuščajo uredništev in spletne novice ustvarjajo stacionirani za računalnikom in s prepisom tujih vsebin (ibid.).

Novinar Vala 202 mora biti takšen, kakršen je opis samega radijskega programa. Sodoben in interaktiven. Seveda so zelo pomembni glas, govor in interpretacija, ključni kriterij pa je tudi samoiniciativnost. »Ne angažiramo ljudi zato, da bodo podstavljali radijske mikrofone. Potrebujemo novinarje, ki mislijo s svojo glavo in impulze iz družbe prinašajo najprej v radijski eter, potem še na splet« (Štular 2013).

Uredništvo Vala 202 je v celoti seznanjeno s spletnim udejstvovanjem in se zaveda pomena novih tehnologij in nujnosti drugačnega, interaktivnega pristopa. Za spletno stran skrbi ekipa sedmih novinarjev, ki sestavlja spletno ekipo. Ti se po potrebi v sodelovanju z avtorji vsebin in uredniki dogovarjajo za objavljanje vsebin. »Ljudje se podzavestno včasih bojimo novosti oziroma jih razumemo kot brezplodne, morda celo kot dodatno naloženo delo. Na začetku so bili odzivi mešani, predvsem pri srednji in starejši generaciji novinarjev, vendar so se kritični pogledi sčasoma omehčali« (Hvalc 2013).

V koncept sodobnega radijskega novinarja je v uredništvu Vala 202 vključen prav vsak član redakcije. »To je kar velik miselni preskok, ker ljudje, ki tukaj delajo 20, 30 ali 40 let niso enako naklonjeni spletu ali medijske stvarnosti ne dojemajo na tak način« (Štular 2013). Če je nekdo zelo dober radijski novinar in se v spletnem okolju ne počuti dobro, še ne pomeni, da je slab novinar. Vseeno pa v uredništvu Vala 202 težijo k temu, da je vsak seznanjen z delom na spletu in v njem prepozna dobrobiti, ki lahko izboljšajo njegovo delo. »Še največja ovira je v glavah oziroma dojemanju radijskega novinarstva, ki ni več enovito, enoplastno in na eni platformi. Če se preseže te miselne zadržke pri sodelavcih in "odločevalcih", potem odpade večina drugih, finančnih in kadrovskih ovir« (ibid.).

5 val202.si danes: pomembno vlogo imajo družabna omrežja

»Val 202: ko se kategorija "Všeč" in "Najboljši" poklopita. 202-krat vse naj. Brez vas bi že zdavnaj pozabili, da se radio posluša z razumom.«

(Klemen Dvornik na Twitterju ob 40 letnici Vala 202)

Vobič piše, da sodobno digitalno novinarstvo omogoča odmik od »mentalitete množičnih medijev, saj ponuja aktivno sodelovanje uporabnikov v novinarskem diskurzu« (Vobič 2007). Internet zagotovo ponuja novo platformo za doseganje občinstva, ki se z vstopom medija na internet veča. Internet je tudi vir informacij, ki vsakemu ustvarjalcu zvišuje možnosti interaktivnosti med medijem in občinstvom. Res pa je, da je na večjem, internetnem trgu, ki je globalen, težje preživeti. Spletni uporabniki za novice niso navajeni plačevati, saj je konkurenca brezplačna in oddaljena samo za en klik (Trošt 2003).

5.1 Komuniciranje s spletnim občinstvom

Cilj interaktivnosti je komunikacija, ne prepričevanje, uporabniki aktivno komunicirajo, se odzivajo na sporočilo, komunicirajo dvosmerno, komunikacijsko okolje pa ustvarja občutek nekega prostora (Kenney v Oblak in Petrič 2005, 87–88). Že Škerlep, ki se je pri nas prvi ukvarjal s komuniciranjem na spletu, pravi, da naj se spletni medijski prostor izrablja za:

- a) promocijo svoje dejavnosti
- b) za distribucijo vsebin, ki jih že proizvaja primarni, tradicionalni medij in
- c) za razširitev in nadgradnjo tradicionalne forme medija (Škerlep v Oblak Petrič 2005, 17).

V vseh teh aktivnostih pa so lahko aktivno ali pasivno vključeni tudi bralci, poslušalci ali gledalci. Če so vključeni aktivno, lahko z odzivanjem na medijska dogajanja na spletu sooblikujejo javni informacijski prostor na spletu (Oblak in Petrič 2005, 17). Tradicionalni množični mediji s svojimi občinstvi najpogosteje komunicirajo z modelom *eden z mnogimi (one to many)*. Tudi računalniško posredovano komuniciranje lahko deluje tako, pojavita pa se še dva. Na spletu namreč velja tudi obratno, model *mnogi z enim (many to one)*. Burnett in Marshall pravita, da je takšna komunikacija mešanica med množičnim in medosebnim komuniciranjem in se

uporablja v spletnih servisih, »ki omogočajo shranjevanje velikih količin podatkov iz različnih virov, do katerih nato dostopajo naključni posamezniki« (Burnett in Marshall v Oblak in Petrič 2005, 59). Še en model, ki ga ponuja splet pa je *mnogi z mnogimi* (*many to many*). Splet namreč kot sodoben konglomerat vsakomur dovoljuje, da je prejemnik in pošiljatelj sporočil hkrati (Oblak in Petrič 2005, 59 – 60). »Demokratski potencial spletnega novinarstva je resničen, saj omogoča državljanom glas kot še nikoli doslej« (Bird v Jontes 2010, 80). Prejemniki novic in informacij so ponavadi več kot le pasivni prejemniki vsebine. Uporabniki interneta niso lenuhi, ampak iskalci informacij, ki se »počutijo udobno v uporabi iskalnikov, navigacijskih strategijah interneta in ostalih aspektov računalniško vodene komunikacije« (Kawamoto 2003, 5). Tudi uporabniki tradicionalnih medijev, ki pa niso računalniško usmerjeni, lahko na spletnih straneh iz digitalnega novinarstva še vedno nekaj pridobijo.

5.2 Komuniciranje prek družabnih omrežij

Val 202 je svojo prisotnost in aktivnosti na spletu v zadnjih treh letih dodobra spremenil. Spremenili so način razmišljanja, se povezali z družabnimi omrežji in dodali mnoge multimedijske storitve, ki so uporabniku prijazne in zagotavljajo dodatno izkušnjo poleg klasičnega poslušanja radijskega programa.

»Navkljub zgodovinsko sladko-grenkim izkušnjam z vlogo tehnologij v moderni družbi, človek nikakor ne želi opustiti naivnih pričakovanj, ki se vedno znova porodijo, ko nove tehnologije vstopijo v družbo in tako na nek način prevzamejo vlogo boga ter s tem povezanega pojma dobrega in vsekoristnega« (Touraine v Oblak Petrič 2005, 49). S tem citatom bi lahko označila vlogo družabnih omrežij v današnji družbi. S pridom jih izkoriščajo tudi mediji.

Radio je bil enostranski medij s širitvijo sporočil velikim občinstvom, vendar neizbežno postaja dvostranski medij »s tesno povezavo z individualci na novih tehnoloških platformah« (Nyre in Ala-Fossi 2010, 195).

V zadnjih letih se večina audio-vizualnih internetnih servisov priključuje fenomenu "personaliziranih medijev". Glasbene strani denimo uporabnikom ponujajo izbor pesmi glede na njihov okus. Taka personalizacija je mogoča s pomočjo velikega števila pesmi, ki so na voljo, ponujajo pa tudi možnost premikanja skozi priljubljene

in shranjene pesmi. Obstajajo pa še boljši primeri vključevanja družbe na internetu in to so zagotovo družabna omrežja (Nyre in Ala-Fossi 2010, 205).

Spletna družabna omrežja se zelo hitro spreminjajo, zato je pomembno, da jih pametno uporabljamo. Poleg aktivnosti je najbolj pomembna seveda ažurnost, saj je nekaj minut stara novica lahko že zelo stara novica. Pri uporabi moramo biti previdni, zagotoviti prilagoditev dejavnosti in narediti integracijski načrt. »To je edini ključ do uspeha pri razmerju med tradicionalnim medijem in socialnim omrežjem« (Kaplan in Haenlain 2010). Funkcija družabnih omrežij je direkten odziv uporabnikov, ki je pomemben ponudniku vsebine. Twitter je zadnji v seriji priljubljenih družabnih omrežij in je poseben, saj omogoča komunikacijo v le 140 znakih. Odziv uporabnikov je direkten in hiter. Razlike med družabnimi omrežji in klasičnim radijskim oddajanjem so tako velike, da so skoraj neprimerljive. Najbolj se opazijo pri uporabi na spletu, ko uporabniki postanejo uredniki svojih mnenj in deljenih vsebin (Nyre in Ala-Fossi 2010, 205–207).

Val 202 je želel vzpostaviti komunikacijo z mladimi in bodočimi poslušalci. Spletna stran ni bila več dovolj in potrebovali so več platform na spletu. Danes so to Soundcloud, Storify, Audioboo, Flickr, Facebook in Twitter. Vendar cilj ni klasično lovljenje vsečkov, temveč je poudarek še vedno na kakovosti. »Želimo sprožati debate in samo FM kanal preprosto ni več dovolj, če želimo zajeti široke segmente javnosti. In to, da imamo veliko kakovostnih odzivov na različnih platformah, nas lahko samo obogati, če seveda nastopamo pametno« (Štular 2013).

Po poročanju novinarjev Vala 202 javni radio uporablja družabna omrežja v svojih vsakodnevnih aktivnostih zaradi uporabnih kritik, ki jih dobijo od članov občinstva, za pridobivanje alternativnih informacij, ki pomagajo novinarjem pri nadaljevanju ali kot dopolnilo radijske novinarske zgodbe in za arhiviranje vsakodnevnih radijskih vsebin, da postanejo dosegljive za tiste, ki zamudijo radijski program v živo (Vobič 2013, 422). Seveda k družabnim omrežjem sodijo tudi zabavne vsebine in aplikacije, v tujini pa tudi razprave na Facebooku, ki so zelo kakovostne in še vedno zelo priljubljene med ljudmi. Val 202 je znan tudi po zelo specifičnem in množičnem občinstvu na Twitterju. To so večinoma zelo zvesti poslušalci in bralci, ki kažejo dejansko zrcalo programa, ga kritizirajo, hvalijo, reagirajo in sprožajo debate (Štular 2013).

»Seveda je velika razlika med včasih in danes. Po načinu razmišljanja in multimedijски prisotnosti. Danes je splet odprt, pa še bolj bi moral biti! Splet je ključna stvar, zaradi te komunikacije moramo biti tudi mi prisotni!« (ibid.).

6 Sklep

»Internet radiu ni tekmeč, ampak mu ponuja obilo novih možnosti, radijska konkurenca pa se je po njegovi zaslugi preselila na globalno raven« (Pirc 2005, 279).

Radio raziskujemo, da lažje ugotavljamo poslušnost, da spoznamo občinstvo in njihove potrebe, interese, želje, da urednikom olajšamo odločitve, da ugotovimo priljubljenost določenega radijskega programa in navsezadnje, da so te raziskave temelj dela marketinških oddelkov in pomoč naročnikom oglasov (Pirc 2005, 259).

Radio sem raziskovala, ker ga imam rada in ker je pomemben, čeprav je že star in zelo tradicionalen medij. S svojimi specifičnimi lastnostmi Val 202 vedno znova privablja poslušalce in se odlično združuje s sodobnimi mediji. V diplomskem delu nisem želela objektivizirati novodobnih procesov dela, temveč prikazati, kako se zaradi spleta spreminjajo navade in večine na Valu 202. Spreminjanje radia sem opazovala s pomočjo literature in pogovorov z uredniki, ki skozi zadnji dve desetletji živijo z Valom. Skozi zgodovino Vala 202 sem ugotovila, da radio kljub poplavi medijev še vedno zaseda zelo pomembno mesto v sodobni družbi, čeprav je raziskovanje radia zapostavljeno. Val 202, sodoben program javne radiotelevizije, se aktivno vključuje v komunikacijo s poslušalci in jim dovoli, da ocenjujejo, hvalijo ali grajajo delo novinarjev ter s komentarji in mnenji ponujajo alternative za nova razmišljanja in raziskovanja. V novodobne procese dela so vključeni vsi novinarji v redakciji Vala 202, ki se iz radijskih spreminjajo v vsestranske, multimedijske novinarje in s pridom izkoriščajo spletne izzive.

Za poglobljen vpogled v novinarske procese sodobnih radijskih novinarjev bi morala opraviti še več intervjujev, in sicer z novinarji, ki se z zahtevami spletnega sveta srečujejo vsakodnevno. A to naj ostane predlog za novo raziskovanje sodobnega radia. Strinjam se z Deuzom, ki pravi, da novinarstvo ne more umreti zaradi kulturne

in tehnološke konvergenca. Je pa že mogoče opaziti spremembe dela novinarjev v različnih medijih, ki se povezujejo in sodelujejo v boju za vedno mlajša občinstva (Deuze 2008, 5). Val 202 ima na spletnih platformah številno, raznoliko in kritično občinstvo, a še vedno ostaja veliko prostora za izboljšave. »Slovensko spletno novinarstvo se bo moralo v prihodnje še dokazati, da bo upravičilo status profesionalnega novinarskega dela« (Oblak Črnič 2007, 62). Val 202 že z začetkom jeseni načrtuje novo spletno stran, ki bo uporabnikom še bolj prijazna in odprta.

7 Literatura

- Albarran, B. Alan, Tonya Anderson, Ligia Garcia Bejar, Anna L. Bussart, Elizabeth Daggett, Sarah Gibson, Matt Gorman, Danny Greer, Miao Guo, Jennifer L. Horst, Tania Khalaf, John Phillip Lay, Michael McCracken, Bill Mott in Heather Way. 2007. »What Happend to our Audience?« Radio and New Technology Uses and Gratifications among Young Adult Users. *Journal of Radio Stations* 14 (2): 2–11.
- Bašić Hrvatinić, Sandra. 2002. *Državni ali javni servis*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Bizilj, Ljerka. 2008. Neposluš(a)nost radia. *Javnost – The Public* (15): 59–78.
- Briggs, Asa in Peter Burke. 2005. *Socialna zgodovina medijev. Od Gutemberga do interneta*. Ljubljana: Sophia.
- Brojan, Matjaž. 1999. *Začetki radia na Slovenskem*. Ljubljana: Založba Modrijan.
- Dakič, Alenka. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana, 10. junij.
- Deuze, Mark. 2008. Understanding Journalism as Network: How it Changes, and How it Remains the Same. *Westminster Papers in Communication and Culture* 5 (2): 4–23.
- Fortunati, Leopoldina, John O'Sullivan, Lilia Raycheva in Halliki Haro-Loit. 2010. Interactivity as a metaphor of online news. *Javnost – The Public* 17 (4): 43–62.
- Groznik, Darja. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana, 15. julij.
- Hvalc, Luka. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. julij.

- Ivančič, Miloš. 2012. *Radio kot Radio Koper*. Koper: samozaložba.
- Jontes, Dejan. 2010. Nove tehnologije, spremenjena občinstva, stare vrednote. *Teorija in praksa* 47 (1): 78–94.
- Kaplan, M. Andreas in Michael Haenlein. 2010. Users of the word, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons* (53): 59–68.
- Kawamoto, Kevin. 2003. *Digital Journalism: emerging media and the changing horizons of journalism*. Lanham: Oxford: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.
- Košir, Manca. 2003. *Surovi časi medijev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Media Pool 2012. *Doseg poslušalcev radijskih postaj Radiotelevizije Slovenija*. Ljubljana: interno gradivo.
- Nyre, Lars in Marko Ala-Fossi. 2010. Two-way Radio: Audience Participation and Editorial Control in the Future. V *Digital radio in Europe*, ur. Brian O'Neill, Marko Ala-Fossi, Per Jauert, Stephen Lax, Lars Nyre in Helen Shaw, 195–211. Bristol: Intellect.
- Oblak Črnič, Tanja. 2007. Spletno novinarstvo skozi optiko novinarjev. *Družboslovne razprave XXIII* (54): 43–64.
- --- 2008. O začetkih interneta na slovenskem. *Javnost – The Public* (15): 151–174.
- Oblak, Tanja in Gregor Petrič. 2005. *Splet kot medij in mediji na spletu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Pirc, Tatjana. 2005. *Radio: zakaj te imamo radi*. Ljubljana: Založba Modrijan.

- RTV SLO. 2013. *Kratka zgodovina Radia Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/razgodovina/index1.htm#> (20. junij 2013).
- Singer, B. Jane. 2006. Stepping Back from the Gate: Online Newspaper Editors and Co-Production of Content in Campaign 2004. *J&MC Quarterly* 83 (2): 265–280.
- Splichal, Slavko in Colin Sparks. 1994. *Journalists for the 21st Century: Tendencies of Professionalization Among First-Year Students in 22 Countries*. Norwood (New Jersey): Ablex Publishing Corporation.
- Splichal, Slavko. 2000. Novinarji in novinarstvo. *Javnost – The Public* (7): 47–56.
- Škrabec Arbanas, Mija. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana: 10. junij.
- Štular, Mirko. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana, 19. junij.
- Trošt, Matjaž. 2003. *Izzivi spletnega novinarstva*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Val 202. 1992. *Ko je valček val postal*. Ljubljana: interna publikacija ob 20 letnici Vala 202.
- --- 2004. *Spletna stran*. Ljubljana: interno gradivo.
- --- 2010. *Spletna stran*. Ljubljana: interno gradivo.
- --- 2013. *Spletna stran*. Dostopno prek: www.val202.si (22. avgust 2013).
- Vobič, Igor. 2007. *Novinarstvo na spletu – Kdo s(m)o novinarji?* Ljubljana: Mirovni inštitut.

- --- 2011. *Pavperizacija spletnih novinarjev v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- --- 2013. Rethinking social life of radio news: Slovenian public radio journalists' perceptions of audience interactivity. *Participations* 10 (1): 421–424.
- Quinn, Stephen in Stephen Lambie. 2008. *Online Newsgathering*. Elseir, Inc.

PRILOGE

A: Spletna stran Vala 202 iz leta 2004

ON AIR


Val 202
Sliši se dobro

SPE

- PODRŠKA
- ŠPORT
- ŠPORT
- AMBA
- DIFA
- POVEZAVE
- FORUM
- PROMET

juli 16 12:00


SREDI EVROPE



Otok Ciper se danes ne uvršča z vprašanjem kje Ahtuda, Caprav naj bi bila po mitalističnem izročilu Cprčanica, in to javljava, kot pravijo nekateri njegovi prebivalci. Otok Ciper se danes ne uvršča z vprašanjem kje Ahtuda, Caprav naj bi bila po mitalističnem izročilu Cprčanica, in to javljava, kot pravijo nekateri njegovi prebivalci. >>

juli 16 10:00


KJE PA VAS ČEVELJ ŽULI



Kje pa vas Čevelj žuli? Zaujete nen na telefonski številki 01475 22 02 ob 10:30 ali po elektronski pošti Vala 202 z vami oti Marjan Jermanj

juli 16 10:00

EXPRESS




Najboljša očišča na Valu 202 ven tolnat elekškovno in jrešeno predstavlja nekovejši glošček Zavešče Katalena - Bolei letol Bodiše Zriveni

Zadnja novica

Izvršni odbor SDS-a je oblikoval strokovni svet stranke, ki bo organizacijsko v celoti pokrival vsa področja vladnih resorjev.

Več na Svetov.si

Izjava tedna




Dalo bi se veliko več narediti, če bi bili zakonodajni pravilnik država kot so državi vozniki, ki povzročajo prometne nesreče.

Komentarji >

Arhiv


Andrej Marušič iz inštituta za varovanje zdravja RS ob avtomobilske obzoru zdravja, nato vključeno preveriti varnost

Popevka tedna



Kob - Noko Sison

Informacije



Vizija

Izjava tedna



Front

Izjava tedna

Jadranski voditelj ANDREJ KAROLI Izjava tedna MARJAN JERMANJ Vrediljalica SIMONA BABIČ Glasbeni varnostnik JANI KENDIA Glasbeni varnostnik Andrej Karoli Val 202

Pripripravo JAMO


SENCE ADOLESCENCE



Užne ure so lahko zanimive, dolgočasne ali pa nekaj vsega. Odvisno od profesorja in predmeta. Pa seveda tudi od tega ali dijake predmet sploh zanima. >>

Vroč mikrofoni


VROČI MIKROFON



Je v javnem oddelku toliko dela, da ga ne zmogajo opraviti zaposleni in je zato država za izplačila honorarjev v leti porabila 25 milijard tolarjev? >> Komentarji

Izjava tedna


IZJAVA TEDNA



Postavila piko na i izjavi bežni Lahko j pritrde ali pa jo razcestrne na kočilce - odočtev in radisti eter sta vsialni Točno opoldne 021475 22 02 >> Komentarji

Sport na Valu 202

ŠPORT NA VALU 202



Športni novinarji Ravle Slovenije vsak dan na Valu 202 pripravljajo vse tisto, kar morate pravi ljubitelji športa izvedeti prvi. Najdete jih tukaj!

Kulturne drobtinice


KULTURNE DROBTINICE



Ne preslišite kulturnih minut na Valu 202. Glasbešče in film, koncerti, razstave, performansi, vse kar oči ne pridevnik unertiški. Poslušite se razvijati z Valom 202

Nova zvezda Evrope

NOVA ZVEZDA EVROPE



Vrnaku bo Evropa dobila novo zvezdo. Spletom izkušajča vseh oddaj Media in Televizije Slovenija, ki se svoje finalistko tako ali drugače dobišajo Evrope.

Vir: Val 202 (2004).

35

B: Spletna stran Vala 202 pred prenovo leta 2010

RTV SLO
iskanje

NOVICE
SPORT
KULTURA
ZABAVA
TURJE AVANTURE
TKK
SPOREDI
AVDIO/VIDEO
MOJ SPLET
MEDICINSKO SREDIŠČE
»

Ujame Use.
V ŽIVO
SPOROD
ODDAJE
PODCAST
ARHIV
EKIPA
KONTAKTI
GALERIJA
FORUM
FREKVENCE
KLEPETALNICA

Interaktivno

UOZIM 202
Arhiv

Ime minulega tedna
Arhiv

Popovski tedna
Arhiv / Glasovanje

Anketa
Koliko jezikov poleg slovenskega tekoče govorite?

- enega
- tri
- pet
- več kot pet

Športnik tedna
Arhiv

Napovedujemo
PRINJAJA NA POKRAN

SLO TOP 30

STOP POPS 20

IME MINULEGA TEDNA

Na sceni

Štos

Izštekanj

Galerija Hip Hop R&B

Glasba svetov

Na piedestal

Nova elektronika

Prenosi, javljanja

Na Val na šport

Športna zgodba

V sredo

Zanimivo

Športno uredništvo na facebooku!

V ŽIVO

HAPPY (POP EDIT) PHARRELL WILLIAMS
slodi ...
GOVORNA VSEBINA
Več na www.rtvsl.si

Zadnja novica
Mubarak izpusti iz zapora: Nekdanjega egiptovskega predsednika Hosnija Mubaraka so izpustili iz zapora. V skladu z odločitvijo vlade bi sicer moral v hišni pripor, a so ga na njegovo željo prepeljali v vojaško bolnišnico.
Več na www.rtvsl.si

Priporočamo

Izvidnica: Amaterska gledališča
(Petek, 30. september 2011)

Izvidnica: Noč znanstvenikov
(Petek, 30. september 2011)
Arhiv

Zadnjih 5 oddaj


Kakšen je položaj slovenskega kmeta? Gost v ...
Na val na šport ob 17:45

Kolesar Kristjan Koren
Dom starejših Prebold - Zasebnik državi v ...

Blažka Muler s spremljalko
Več na www.rtvsl.si

Vreme

Ne spreglejte



Nedeljski gost Vala 202
Finančne krivulje
Prvi program RA SLO
III. program - Program ARS
Več

Šport

V sredo

Športna sobota

Nedeljsko športno popoldne

2002 - 2013 © RTV SLO - Val 202, Tavčarjeva 17, 1550 Ljubljana
 tel: 01/475 24 50 // fax: 01/475 24 58 // Šport: tel: 01/475 23 48 // fax: 01/475 23 47 e-naslov: val202@rtvsl.si // šport: ra.sport@rtvsl.si

Vir: Val 202 (2010).

C: Naslovnica spletne strani Vala 202 danes

Vir: Val 202 (2013).

Č: Intervju z Mijo Škrabec Arbanas in Alenko Dakič

V katerih letih ste urednikovali Valu 202 in kakšen je bil Val takrat?

Dakič: »Na Valu 202 sem urednikovala pet razburljivih let, od septembra 1986 do avgusta 1991, v letih, ko je imel Val v vsej svoji bogati štiridesetletni zgodovini najvišjo poslušanost. Val 202 je kot edini nacionalni program z odprto programsko shemo v tem obdobju pridobil dodatno poslušalstvo z realnim in hitrim programskim odsliskavanjem prelomnih, dramatičnih dogodkov doma in po svetu: v ukrajinskem Černobilu je razneslo reaktor, naši mladinci so dali pobudo za odpravo štafete mladosti, aretirali so četverico, padel je berlinski zid, sistemi so se rušili tudi na Poljskem, Češkem, Madžarskem, v Bolgariji in Romuniji. Nastajali so zametki prvih strank, iz imena republike smo odstranili pridevnik "socialistična", kri je tekla na Kosovu, po Srbiji so se vrstili mitingi. Demos je objavil zamisel o slovenski vojski, s koncem leta 90 smo se izrekli za samostojno Slovenijo, nekaj mesecev zatem smo v etru, da bi utišali glas ljudstva, ki je zahteval demokracijo, poslušali raketiranje RTV oddajnikov. S spremljanjem razgradnje starih političnih sistemov, s predstavljanjem novih idej in pobud za drugačno, ljudem bolj prijazno družbo, smo oblikovalci Vala 202 ponujali poslušalstvu hiter in realen prikaz dogajanj v družbi, kar nas je po podatkih merjenja poslušanosti dvignilo zelo visoko nad ostale medijske ponudnike. Čeprav je politika zavzela dobršen del programskega časa, pa smo v eter nizali tudi ostale, do tedaj v etru že dokaj dobro zasidrane in uveljavljene servisne informacije, začeli smo z različnimi akcijami kot je Osebnost leta, povezovali smo se s tujimi, programsko sorodnimi programi (BBC, ORF), medijski prostor smo odpirali drugačnosti (Roza val, Mirovna gibanica), širili smo jezikovno kulturo (Jezikovni pogovori, Povejmo naravnost), gojili smo žlahtno politično gloslo (Točno opoldne z Markom Zorkom), sestavni del ponudbe je bil tudi humor (Moped show).«

Škrabec Arbanas: »Po odstopu Vita Avguščina sem neformalno vodila uredništvo - od 1. maja 1994 sem bila vršilka dolžnosti urednika drugega programa, od 1. junija 1995 urednica, odstopila pa sem 1. novembra 1997. Val 202 so poznale in poslušale večine katere koli skupine poslušalcev, nekaj manj jih je bilo med najmlajšimi in med najstarejšimi. Velik delež so že takrat predstavljali vozniki, program Vala 202 pa so poslušali v službah, v trgovinah, v čakalnicah, čeprav je bilo že čutiti prodor lokalnih in komercialnih programov. Zaradi škode, ki jo je utrpela oddajniška mreža leta 1991, in z nastajanjem novih radijskih postaj, se je poslabšala tudi slika slišnosti, po zagotovilih tehnične skupine smo sicer pokrivali 90% Slovenije, vendar pa so bili odmevi poslušalcev precej kritični.

Poosamosvojitvene spremembe so na Radiu Slovenija seveda močno zarezale. Programi so klicali po spremembah, pojavila se je konkurenca, namesto trdne in različne oziroma komplementarne programske ponudbe sta se prvi in drugi program začela vse bolj približevati in si celo konkurirati. Prvi program je namreč takrat iz prejšnje rigidne sheme vstopil v živo realizacijo programa in se na ta način odzval izzivom časa. Pred tem je bil Val 202 obarvan "informativno-politično", saj se je lahko edini v vsakem trenutku vključil v aktualna dogajanja. S spremembo prvega programa pa so se te vsebine preselile na ta program. Vendar pa so se pristopi, metode dela, vsebine in tudi glasbena ponudba začeli podvajati. Večina razpoložljive energije je bila usmerjena v spreminjanje informativnih oddaj, spremljanje politike ter gospodarstva. Val 202, sicer del informativnega programa in pod ingerenco odgovornega urednika informativnega programa, ki je do takrat pokrival vsa področja, servisiral

poslušalstvo po preverjeni in uveljavljeni programski shemi, bil izviren in različen v osebnih slogih, je začel iskati novo nišo, ki pa še do danes ni povsem izoblikovana. Takrat je bilo v redakciji zaposlenih 15 novinark in novinarjev, tajnica, štiri pogodbeni sodelavci in trije mladi obetavni sodelavci.«

Kakšna so pravila, ki jih je Val 202 moral upoštevati kot del javne radiotelevizije?

Škrabec Arbanas: »Pravila javne RTV so znana: zagotavljanje kulturnih, socialnih in demokratičnih potreb državljanov Republike Slovenije, poslanstvo javnih programov pa je zagotavljanje informativnih vsebin, spodbujanje in razvoj ustvarjalnosti, jezika, kulture in identitete. Na Valu 202 smo sledili navodilu, ki je bilo oblikovano že na samem začetku, leta 1973: to mora biti program zabavno-resne narave, prav tako družbeno angažiran kakor sta prvi in tretji program, ki pa različne vsebine poslušalcem posreduje z novimi radiofonskimi in novinarskimi strokovnimi oblikami. V radijskem govoru smo uveljavljali komunikativen ton, ki se je karseda približal poslušalcu in pripomogel k bolj sproščeni, manj togi in formalni uporabi knjižnega jezika na nacionalnem radiu, vendar hkrati ohranjal raven govorne kulture.

Moje vodilo pri uredniškem in novinarskem delu pa je bilo: kritična distanca, odprtost raznovrstnosti, s posebnim poudarkom na obrobni in zapostavljeni vsebini, pretok različnih idej in mnenj, tako v govoru kot glasbi, zagotavljanje kakovostnih oddaj.«

Dakič: »Ja, gre za kakovost. In to za stalno kakovost prispevkov, brez večjih nihanj. Oblikovanje takšnih vsebin je nuja in edina prava pot, da medij lahko uspešno konkurira sorodnim programom po svetu, kjer so, vsaj pred leti, veliko pozornosti in materialnih možnosti namenjali dodatnemu izobraževanju novinarjev, voditeljev programa, tehničnim oblikovalcem. Pri nas žal takšnih možnosti ni bilo prav veliko zaradi stalnih finančnih zadreg, predvsem pa zato, ker RTV dolga leta ni imela Centra za izobraževanje, ki bi sistemsko bdel nad tem področjem. Dodatno izobraževanje o novostih v medijskem svetu je bilo tako zvečine prepuščeno iznajdljivosti in profesionalni zavzetosti radijskih oblikovalcev, ki smo samoiniciativno iskali literaturo o medijskem ustvarjanju in iskali primere dobrih praks v tujem radijskem etru.«

Kakšni kriteriji so »vladali« pri izbiri novinarjev za delo na radiu? Kaj so bile ključne veščine, ki jih je radijec pod vašim urednikovanjem moral izpolnjevati?

Dakič: »Sestavljanje dobre ekipe je ena težjih uredniških nalog. Morda se bo komu zdelo nenavadno, morda celo naivno, ampak pri izboru sodelavcev se mi je zdelo bistveno, da je novi sodelavec dober človek, mentalno zdrav, trezen, da zna pošteno presojeti, kaj je dobro, kaj slabo. Da ima izrazito dobre delovne navade, da se z navdušenjem loteva nalog, da je pozitivno naravnani, da spoštuje tudi drugačna mnenja, da zna presoditi, kakšen vpliv bodo imele njegove besede v etru, da je odprt, razmišljujoč, čustven in nikoli ni škodilo, če je imel urejeno tudi zasebno življenje. V vsaki skupini, ki jo "podeduješ", pa dobiš tudi kakšnega manj ustvarjalnega posameznika, obremenjenega z lastnimi težavami, ki ni sposoben slediti tempu, ki ga narekuje čas.«

Škrabec Arbanas: »Ključna večšina radijskega novinarja je seveda govor, ki je značilnost in karakteristika radia. Kultiviran in prijeten glas je poslušljiv in verodostojen. Tako je bil tudi v času mojega urednikovanja prvo sito govorni preizkus, po preizkusni dobi pa vključitev v govorno izobraževanje za tiste, ki so nas s svojo zagnanostjo prepričali, o čemer so odločali člani uredništva in njihovi mentorji. Poleg tega pa so bile pomembne tudi osebne karakteristike kot so odprtost, razgledanost, inovativnost, smelost, novinarski način razmišljanja in zmožnost sodelovanja v ekipi.«

Kako drugačna je bila shema radijskega dne? Kako je potekala komunikacija med uredništvom in novinarji? Kako se je ta odnos s časom spremenil pod vplivom novih tehnologij (teletext, telefon, mobilni telefon, internet)?

Dakič: »V mandatu, ko sem vodila Val 202, smo uvedli še jutranji program, s katerim smo osvojili dodaten del poslušalstva. V večerni del drugega programa smo vključili nekatere specializirane vsebine (ob nedeljah Drugi Val – program z alternativno glasbo kot protiutež prvoprogramske oddaje V nedeljo zvečer), osnovni koncept pa z različnimi nadgradnjami ostaja praktično enak od leta 1972 – program odprt za vse relevantne informacije, vredne javne objave.«

Škrabec Arbanas: »Shema radijskega dne se ni bistveno razlikovala od današnje, morda je bilo nekaj več stalnih rubrik, zato pa bistveno več neposrednih oglašanj s terena. V času mojega urednikovanja smo program prestrukturirali v t.i. pasove, ki veljajo še danes.«

Dakič: »Gledano z današnje perspektive, ko ne znamo več živeti brez pametnih telefonov, iPadov, Facebooka, Twitterja in vseh drugih tehničnih pomagala, se čudim, kako smo sploh lahko bili tako zelo povezani in kako smo se sploh lahko uspešno dogovarjali. Odgovor je lahko povsem preprost: večino dneva smo bili z veseljem v službi, kadar pa se je nenapovedano dogodilo kaj pomembnega, kar je terjalo naš dodatni angažma, pa je bila zavest oblikovalcev programa tako velika, da so se samoiniciativno vrnili na delo. Radio je bil, pa naj se sliši še tako osladno, naš dom. O radiu smo govorili ob kavi, tam so se tudi rojevale dobre zamisli, kako dodatno obogatiti program, o radiu smo razpravljali na piknikih, radio je bil ves čas in povsod neizčrpen vir zanimivih debat, kjer smo se znali tudi kritično odzvati na svoje nedoslednosti in napake. To so bili časi, ko smo živeli za radio, čeprav nam radio kot institucija nikoli ni vračal svoje ljubezni. V obliki solidnih plač pa sploh ne!«

Škrabec Arbanas: »Komunikacija med urednikom in novinarji ni bila formalizirana zgolj na redne dnevne sestanke, potekala je permanentno. Kot urednica sem sodelovala na vsakodnevnikih kolegijih odgovornega urednika informativnega programa, kjer so se določale smernice predvsem za informativne oddaje, ki so seveda tudi del Vala 202. Svojo programsko shemo pa je Val 202 uresničeval bolj ali manj avtonomno. Nove tehnologije, ki se v mojem času še niso uveljavile na radiu, takrat niso bistveno vplivale na ta odnos.«

Kako so se tehnološke novosti izražale v jeziku skozi opise konkretnih del oziroma nalog in posledično položajev znotraj novinarskega poklica? Kaj pa oddaj, se morebiti spomnite kakšnih novosti, ki so se na ravni vsebin porodile prav zaradi tehnologij?

Dakič: »Danes, ko uporabljamo mini snemalnike v velikosti mobilnih telefonov, je mlajši generaciji kar težko razložiti, da so bile pred 30 leti naše snemalne naprave težke več kot 20 kilogramov in da smo vso težo po nekajurnem snemanju na terenu krepko občutili v bolečih rokah in ramenih. Tehnologija se je izboljševala postopoma, tudi studijska, vendar smo kljub fizično in transportno zahtevnim postopkom že ob 15 obletnici Vala 202 celotni studio, z mešalno mizo in magnetofoni vred, za en dan prenesli v ljubljanske Križanke, kjer smo pod drobnogledom radovednih obiskovalcev delali program v živo. Nekaj zaporednih let smo na pobudo tehnične službe našega Radia v času Sejma elektronika del programa oddajali z Gospodarskega razstavišča, kjer smo obiskovalcem predstavljali našo tehnično opremljenost in način delovanja Radia s terena. Val 202 je bil ves čas tudi domicilni program za prometne informacije in leta 1990 smo jih začeli posredovati tudi prek RDS sistema, tehnične novosti, ki je omogočila neposreden preklon na prometni servis tudi v primeru, če je voznik poslušal kasete (ja, takrat v avtomobilih še ni bilo cedejev in navigacije) ali kakšen drug radijski program. Po podatkih RTV službe za raziskavo programa je med vožnjo v avtu Val 202 poslušalo 74 odstotkov voznikov, prvi program le 23 odstotkov. Prometne informacije so bile slišne tudi že med vožnjo skozi karavanški tunel.«

Škrabec Arbanas: »V tistem času se je na Valu 202 porodila ideja za tedensko oddajo o novih tehnologijah, z naslovom Računalniški val, v kateri smo poslušalce seznanjali z razvojem in novostmi na področju računalništva.«

D: Intervju z Darjo Groznik

Kakšni so spomini na čas vašega urednikovanja na Valu 202?

»Ko je bila urednica Alenka Dakič, smo imeli akcijo Osebnost leta, ki je samo ob koncu leta izbrala osebnost leta. Ni še bilo tedenskih izborov. Potem, ko je bila Mija urednica, je bila ta akcija Dogodek leta in potem, v času mojega vodenja, smo prešli na tedenski izbor Imena tedna. Potem smo konec leta to akcijo zaokrožili v Ime leta, ki je izhajalo iz Imen tedna. Leta 2001 smo začeli z redno tedensko rubriko Izbiramo ime tedna. In ta koncept se je uveljavil skozi vsa ta leta in velja še danes – da se med imeni, ki zaznamujejo teden in jih izbere redakcija, ljudje odločijo za eno ime, ki je zaznamovalo tisti teden. In konec leta smo izbrali mesečne finaliste in po moji odločitvi so mesečni finalisti med sabo izbrali glavnega oz. Ime leta.

Moja uredniška politika je bila ta, da se Val 202 otrese krilatice, da je gospodinjski program. To je bil moj osebni poudarek in moje uredniško videnje, da je Val aktualen program, da spremlja vsa aktualna dogajanja, jasno pa je, da je bil Val v tistem mojem času že postavljen v neko drugo pozicijo kot dvajset let pred tem, ko v slovenskem prostoru še ni bilo toliko radijskih postaj. V tistem obdobju smo se že soočali z nastajajočo močno konkurenco radijskih postaj, mislim, da je takrat prihajalo do začetnega buma, poplave številnih komercialnih radijskih postaj. In kakor koli gledamo, ti programi so in še vedno predstavljajo konkurenco radijskemu programu.

Da bi bil Val manj gospodinjski, sem uvedla številne akcije, ena je bil ta izbor Imena tedna, imeli smo nekaj sezon terenske oddaje Lov na počitnice, potem Borzo študentskih sob, zelo velik preboj pa je Val 202 dosegel leta 2003, ko smo proslavljali 30 obletnico z zelo odmevnim dogodkom – nastop Siddharte

s simfoničnim orkestrom RTV. Temu dogodku so sledili številni drugi podobni dogodki in številne kombinacije popularnih pevcev s klasično glasbo. To je bila noviteta v našem medijskem prostoru. Val 202 je bil takrat najbolj poslušana radijska postaja, so pa časi, v katerih deluje Val 202, zelo različni. Dvajset let nazaj je bil brez konkurence in zato je različna obdobja malo nevhvaležno primerjati. Krovno gledano po mojem mnenju Valu 202 kar dobro gre in je prepoznavna, zelo poslušana in pomembna radijska postaja.

Seveda vsak urednik program vodi po svoje. Ima svoje uredniške prioritete. Predvsem se mi je zdelo pomembno in mislim, da sem naredila neke premike na tem področju, da Val ni gospodinjski program, ampak je sodoben, mladosten, informativen in glasbeni program. Takrat smo dobili tudi prvo spletno stran. To je bilo leta 2003, v okviru RTV-ja je bila to sploh ena prvih spletnih strani. Za spletno stran je skrbel kolega Jure Čokl in to so bili zametki spletne prisotnosti. Imeli smo spletno igrico, ki jo je zasnoval Marko Radmilovič. Bila je enostavna.«

E: Intervju z Luko Hvalcem

Leta 1997 je Val 202 vstopil na splet, a le kot podaljšek MMC-jeve novičarske strani. Kaj vse je takrat imela spletna stran Vala, ste novinarji že posegali v stran z vsebino?

»Ob spletnih začetkih je šlo bolj za prisotnost, kratko predstavitev in osnovne informacije. Skozi leta so se vsebine dopolnjevale, omogočilo se je poslušanje radia prek spleta, tudi arhiv določenih oddaj se je vzpostavljalo. Ni pa šlo za celostno vsebinsko izkušnjo, predvsem je bila stran splošoinformativna in je temeljila na napovedih in v navezavi z MMC z omejenim arhivom oddaj. Stran ni bila postavljena na odprtokodni platformi, posledično tudi novinarji nis(m)o imeli večjega vpliva na sprotne aktualizacije.«

Kako so se spremenile oblike dela sodobnega radijskega novinarja po tem, ko je Val 202 začel 2010 s svojo stranjo: www.val202.si?

»Valovska stran je spremembe doživljala zadnjih petih let, popolnoma pa smo koncept zamenjali leta 2011. Predstavili smo popolnoma novo stran na platformi wordpress.com, ki omogoča večjo multimedialnost (avdio, video, foto, družabna omrežja ...), interaktivnost in preprosto soustvarjanje omogoča tudi vsem novinarjem. Splet je pomembna komponenta dela sodobnega radijskega novinarja. Omogoča komunikacijo s poslušalci in zbiranje informacij ter odzivov že med samim procesom pripravljanja oddaj, pri živih oddajah dodaten vzporedni kanal (predvsem prek Twitterja, tudi Facebooka) in "post festum" dodatno možnost, da oddaja oziroma prispevek doseže dodatno občinstvo, ki morda primarno ne posluša radia oziroma določeno oddajo zamudi. Znotraj vseh treh vidikov je veliko možnosti za inovativnost in nove pristope, ti pa se razlikujejo od novinarja do novinarja. Poslušalci na primer sodelujejo pri ustvarjanju nekaterih oddaj (pri Frekvenci X pomagajo s prevodi, včasih sami posnamejo kakšno mnenje na zastavljeno vprašanje, se odzovejo s tвитom, predlagajo sogovornika ...), komentirajo nekatere oddaje. Sodoben radijski novinar danes ni več le tisti, ki ga zanima samo klasičen radijski program, ki je seveda še vedno v primarnem fokusu, ampak že med pripravo prispevkov razmišlja tudi o predstavitvi teme na spletu, ki omogoča dopolnjevanje, vključitev

videa in fotografij, mnenja tviterašev, drugačen pristop ... Z malo premisleka se da oba vidika preplesti, najti sinergijo in izboljšati kakovost tako "klasičnega" kot "spletnega" radia. Še posebej pri nekaterih vsebinah kot sta na primer IT ali znanost.«

Kakšni so bili prvi odzivi novinarjev in kakšni so danes? Sodeluje pri sestavljanju vsebin vsa redakcija? Vsa uredništva? So večinoma sodelavci uporniki ali vidijo ter uporabljajo pozitivne strani spleta?

»Ljudje se podzavestno včasih bojimo novosti oziroma jih razumemo kot brezplodne, morda celo kot dodatno naloženo delo. Na začetku so bili odzivi mešani, predvsem pri srednji in starejši generaciji novinarjev, vendar so se kritični pogledi sčasoma omehčali. Večina redakcije se zaveda pomena novih tehnologij in nujnosti drugačnega, interaktivnega pristopa. Načeloma za koordinacijo spletnih vsebin z uredništvu skrbijo spletni uredniki, ki so po potrebi v stiku z dnevnimi uredniki in novinarji, avtorji. Trudimo se izluščiti vsebine, ki so zanimive tudi spletnemu občinstvu in jih dodatno oplemenititi, nekatere inovativne vsebine so včasih pripravljene tudi izključno za splet.«

Kakšna je spletna politika spletne redakcije Vala 202?

»Predvsem čim večja interaktivnost, vključevanje in preplet družabnih kanalov (Twitter, Facebook ...) in aplikacij (podcasti, Soundcloud, Storify, Flickr ...), inovativen nastop na spletu, motivacija in vključevanje poslušalcev, bralcev ...«

Kakšnih oblik se še loteva Val 202 za vzpostavljanje in ohranjanje interakcije s poslušalci? Kako izkoriščate družabna omrežja?

»Facebook in predvsem Twitter dosegata velik delež (mlajše) publike, ki morda ni tradicionalno radijska. Prek družabnih omrežjih skušamo vključiti uporabnike v razprave, jih opozoriti na nekatere vsebine, predvsem pa vzdrževati dvosmerno komunikacijo. E-občinstvo jemljemo kot partnerje, včasih zelo kritično, a realno ogledalo (predvsem Twitter), s katerimi odprto razpravljamo. Spleta ne razumemo zgolj kot "dostavljalski" kanal za že zapečaten vsebine, ampak skušamo v največji meri biti inovativni in interaktivni.«

F: Intervju z Mirkom Štularjem

Kakšna so pravila, ki jih Val202 kot del javne radiotelevizije mora upoštevati?

»Pravila so definirana že v izhodiščih ali pa v temeljih javnih servisov – s tistimi tremi, osnovnimi radijskimi funkcijami: informirati, izobraževati in zabavati. To se je potem, po načelih BBC-ja izoblikovalo v nek kup standardov kakovosti oziroma nasploh standardov, ki veljajo za javni servis in so še danes povsem na mestu in se jih javni servisi in javni radijski programi morajo držati. Zadevajo pa tako kakovostne standarde kot geografsko univerzalnost, zajemanje vseh segmentov občinstva, tudi

manjšinskih skupin, skrb za nacionalno noto, skrb za jezik, nacionalne produkcije, ustvarjalnosti ... V teh okvirjih se gibljemo, čeprav je razdelanih še nekaj zahtev, ki jih mora javni radio izpolnjevati, zato da mu zakonodajalec garantira prihodek in določa, kako se bo javni servis financiral. Pri nas je to z RTV prispevkom, kot v marsikateri drugi evropski državi in drugod po svetu.

Za razliko od komercialnih medijev in v primerjavi z njimi je tukaj vendarle poudarek na sistemu dokaj definiranih standardov, pozornost na kakovosti, tudi na odpiranje debate, pluralnosti, demokratizacije družbe ...«

Kakšni kriteriji pa vladajo pri izbiri novinarjev za delo na radiu?

»Ena ključnih stvari je, ta se sicer izkaže sčasoma, samoiniciativnost. Nekdo, ki razmišlja s svojo glavo, da je sposoben stvari ne samo zaznavati, temveč tudi pokazati svoj način, kako prenesti te impulze iz družbe, iz korakov našega življenja, v radijski eter, da ima neko vizijo. Seveda se prvi dan tega od njega ne pričakuje, po nekem obdobju pa je to eden ključnih kriterijev. Kakšna oblika ustreza, da da nekaj kreativnosti, izvirnosti, predvsem pa distance, racionalne, miselne avtonomije do stvari, ki se dogajajo okrog nas. Če zelo karikiram – ne želimo angažirati ljudi za to, da bodo podstavljal mikrofone. To je zelo banalna in malo groba ilustracija. Rabimo ljudi, ki znajo stvari umestiti v širši kontekst, ki znajo razmišljati s svojo glavo, odprto, svobodno, pluralno, ki dopuščajo različna mnenja, dopuščajo pristope in v zadnjem času smo bistveno bolj pozorni na to, kako večplastno, multimedijsko gledajo na ustvarjanje vsebin, ki jih delamo. Vsaj radijskih, ki pa postanejo tudi multimedijske, spletne ... To so ključne stvari, seveda poleg tehničnih kriterijev, ki pa so mikrofonski govor, glas, artikulacija. Zdi se mi, da je ključno tisto testno obdobje, ko se sodelavci na nek način testirajo tudi sami, če je to neko delovno okolje, ki jim ustreza, kjer bi želeli delati ali obratno. Takrat se še najbolj vidi, če ima nekdo miselno avtonomijo, izvirnost, kreativnost, pa tudi neko drugačno energijo, da lahko stvari dela v takem programu kot je naš, ki želi biti sodoben, ki želi prebijati meje in izstopati iz ustaljenih okvirjev. In postavljati smernice, kaj se dogaja na radijskem področju oziroma kaj se bo dogajalo. Tako področje je precej specifično, za nas pa so neke splošne stvari, ki morajo veljati za novinarje oziroma preprosto za medijske kadre, to pomeni, da imajo vendarle neko intelektualno kritično distanco do sveta okoli sebe, ljudi, pojavov, družbe.«

Kakšen Val 202 ste prevzeli kot urednik na spletu in kakšen je Val 202 danes na spletu?

»Pred zdaj šestimi leti in pol je bil Val 202 prisoten na spletu, bil je pa absolutno preveč monoliten. Bil je premalo odziven, premalo interaktiven, s spletno stranjo in nekaj oddajami na podcastih ni več ustrezal tedanjim standardom – kaj šele današnjim – nekega sodobnega, v prihodnost zazrtega radijskega programa. In to se je v teh šestih letih, zahvaljujoč odlični ekipi, ki danes dela na spletu, radikalno spremenilo. Zadnja tri leta smo našo prisotnost in aktivnosti na spletu dodobra spremenili, spremenili smo tudi logiko, se povezali z družabnimi omrežji, dodali multimedijske storitve, ki so uporabniku prijazne ali pa jim zagotavljajo neko dodatno možnost izkušnje radijskega programa oziroma komunikacije z radijskim programom – in upam si reči, da se nam to odlično obrestuje.

Spremembe so ne samo zato, da bomo tudi mi na spletu; to je pogost očitek ali pripomba, češ, zakaj bi bili prisotni tako intenzivno. Val 202 – in to je malo zgodovinskega spomina ali razlogov – je bil od svojih prvih korakov zasnovan zato, da bo ljudem bližji. Da bo začenjal in odpiral pot interakcij s poslušalci, da jih bo vključil v svoj program. To je bil zelo velik preskok z nekimi zelo zadržanih, enosmernih medijev oziroma radijskih programov, ki jih je bilo bore malo. Val je začutil to potrebo in je bil takrat že zelo velik preskok tudi to, da govori nekdo, branjevka na tržnici, da se sliši njo. A vse je izhajalo iz potrebe imeti interakcijo s poslušalci. Skozi leta in desetletja se je Val utrdil prav na tem. Da je bil odprt, da je dopuščal različna mnenja, da je dal možnost, da so ljudje komunicirali, da se jih je slišalo. Ne rečem, da v maksimalni možni meri, a še vedno je imel primat na tem področju.

Ta interaktivnost, interakcija je skozi desetletja obstajala v dveh, treh oblikah, to so bila pisma, kontaktne oddaje in recimo forumi, morda spletna anketa, ko se je pojavil splet, toda že pet ali šest let nazaj je bilo jasno, da je to preprosto premalo, če želimo ohraniti stik z mlajšimi generacijami. Včasih je bil dogodek za celo naselje, ulico, vas, ko je nekdo poklical v kontaktno oddajo, da so ga slišali ostali ... Danes je tega, ne malo morje, to je poplava, ker ima vsaka radijska postaja kontaktno oddajo. Vsaka ima določene interakcije prek spleta ... Kar pa vendarle kaže, da ob vsej tej poplavi ljudje komunicirajo z mediji in z institucijami po različnih in novih platformah. Če želimo imeti to interakcijo tudi z novimi in predvsem bodočimi poslušalci oziroma sogovorniki, uporabniki, potem enostavno moramo biti prisotni na bistveno več platformah kot prej. Spletna stran preprosto ni več dovolj.

Je pomembno to, da bomo kot veliko medijev in institucij lovili lajke in sledilce na različnih kanalih? Je to cilj? Ne, poanta je to, da imamo dovolj kakovostno, za naš program ustrezno debato. Mi želimo lansirati debato in samo kanal FM ni več dovolj, če želimo zajemati široke segmente javnosti. In to, da imamo veliko kakovostnih odzivov na različnih platformah, nas lahko samo obogati, če pametno nastopamo. Lahko pa seveda delamo nagradne igre na Facebooku, pa bomo imeli veliko lajkov, a smo zgrešili poanto. Seveda na Facebooku tudi zabavamo, tam je ta zabavna funkcija v interakciji še najbolj izpostavljena. Navsezadnje po svetu obstajajo primeri, kjer se na Facebooku osredotočajo na izjemno kakovostne in zelo dobre debate. Pa ne rabijo biti zatežene in so lahko še vedno blizu uporabniku.

Imamo odličen primer Twitterja, kjer imamo specifičen segment uporabnikov, ki nam dejansko kažejo zrcalo, reagirajo, komunicirajo z nami in sprožajo zelo dobre debate. To je ključna poanta, bolj kot to, da jih imamo veliko. Seveda se jih nič ne otepamo, a če nam uspe na dodatni platformi dobiti dodatna mnenja in širimo to polje debate, toliko bolje. To je najbolj pomembna stvar, zato moramo biti tam.

In če se vrnem h ključnemu vprašanju. Zelo velika razlika je med včasih in danes, ravno po tem načinu razmišljanja o multimedijски prisotnosti in širitvi kanalov, po katerih dosegamo ali sprožamo debate, se gremo interakcijo z našimi poslušalci in celo s potencialnimi poslušalci. Včasih je Val 202 glede spleta zelo monoliten, danes pa je odprt, pa še bolj bi moral biti.«

Kakšna je spletna politika Vala 202?

»Ko smo spreminjali spletno stran in jo dali v delovno okolje Wordpress, je bil ključni namen to, da postane dejansko živčno sidrišče naše komunikacije s spletnimi javnostmi. Da deluje kot nek živčni razdelilni sistem, kjer človek dobi toliko in toliko vsebine, ima pa odskočno desko za dodatne

platforme, iskanje po arhivu in vse tiste klasične spletne informacije - da veš, kdo je tam, kaj se predvaja, da greš pogledat po arhivu. Kar se tiče vsebin, smo predvsem želeli, da se dovršen del naše produkcije znajde v za splet prilagojeni obliki na spletni strani. To absolutno ne pomeni prepisa oddaj, kar so bili tudi interni pomisleki. Toda, če je nekdo bolj spletni uporabnik kot poslušalec, pa je potencialni ali občasni poslušalec, in želi v spletni obliki sprejemati vsebine, ki se pojavijo v našem programu, mu to moramo omogočiti.

Glede na vse, kakšno težo ima internet danes, se temu ne moremo odreči. Vsebine so dovršen del naše govorne in tudi glasbene produkcije – na kratko so predstavljene ali pa so kot dodatna pot, kako na lažji način priti do teh oddaj.

To je strnjena, za spletno občinstvo ustrezno oblikovana zgodba, ne tipična novičarska spletna stran. Nam ni pomembno, da informacijo plasiramo, ker imamo večjega brata, ki se mu reče MMC in je novičarsko za to tam. In ni potrebe, da bi mi to delali. Tudi kot radijski program nismo ključno ali pa predvsem ozko informativni program – smo mozaičen program, vključno s športom, glasbo in razvedrilom. In te stvari je v obliki zgodb, ki so berljive, ki niso preveč naporne, ki niso ne dolge, ne preveč zahtevne, treba spraviti do spletnega občinstva.

A pri oblikovanju zgodb, da so učinkovite na spletu, imamo še veliko dela. Po drugi strani pa je to sidrišče vseh platform, ki jih zagotavljamo, ter način interakcije, komunikacije. Ni pa namen, da bi se ljudje prihajali informirat v ozko pojmovanem smislu, temveč gre za komplementarno platformo za naš program in na spletu lahko dobijo širše zgodbe, ki niso vezane na ure, ampak na neko širšo aktualnost.«

Je dober radijski novinar dober multimedijski novinar?

»Odločili smo se, da oblikujemo neko spletno ekipo, ki se bo sistematično in redno ukvarjala s spletom in socialnimi omrežji. To ne pomeni, da bi se postavilo določeno število ljudi in delalo samo na spletu ... Že to ne drži, da delajo samo na spletu in s tem se zgodba spletne prisotnosti ne konča. Mi želimo, da je v to pojmovanje sodobnega novinarja do neke mere vključen prav vsak član uredništva. To je kar velik zalogaj, ker je to tudi miselni preskok, saj ljudje, ki tukaj delajo 20, 30 ali 40 let temu niso enako naklonjeni ali medijske stvarnosti ne dojemajo na tak način. Ni naša ambicija nekoga, ki je že desetletja izjemno dober radijski novinar, pa se v spletnem okolju ne počuti dobro, niti ga ne zanima, siliti v spletni proces. So pa vsi seznanjeni s tem, zakaj to delamo, pri tem vztrajamo. Da se nihče ne počuti, da tam obstaja nek vzporedni pogon in niti ne ve, zakaj to delamo. Da je vsakomur jasno, kaj in zakaj. Da vsak vsaj pomisli, če se lahko v tem na kakšen način znajde. Če ugotovi, da mu lahko to kakor koli koristi, da lahko svoje medijske ali novinarske ambicije celo razširi. Večina sodelavcev, to je pozitivna lastnost naših uredništev, pa je to želela spoznati in se začela izobraževati in ima občutek, da dobro razume, zakaj to delamo. Precejšen del, 70 odstotkov ljudi v uredništvih, popolnoma soglaša s tem, da smo tako intenzivni, ve, zakaj to počnemo in so do neke mere sami vpleteni v proces spletnega udejstvovanja.

Spletna ekipa je zelo intenzivna, ima svojega redaktorja, da se te stvari urejajo sistematično. Večina ljudi iz uredništev, ki dela občasno, intenzivno sodeluje pri procesu nastajanja, oblikovanja in

pripravljanja vsebin za splet in ostale kanale. Jaz si ne predstavljam sodobnega novinarja na katerem koli mediju, še posebej na radiu, ki popolnoma izključi spletno dimenzijo svojega dela. Razlogov je veliko: od tega kako konzumiramo informacije, do tega, kako jih pridobivamo, kdo so naša občinstva, kako ljudje reagirajo na naše informacije, kakšno vlogo ima FM radio, kako se spreminja medijska krajina, kako se spreminjajo mediji od znotraj, kako razmišljamo o prihodnosti, o bodočih poslušalcih, kako želimo promovirati ali izpostaviti svojo blagovno znamko. Jaz novinarja dojemam kot širokega človeka, ki razmišlja o vsem, kar se okoli njega dogaja. Če v nobeni točki ne prepozna dobrobiti spleta ali socialnih omrežij v povezavi z radijskim delom, se meni zdi pač nekompatibilno.

Ne govorim pa o tem, da je treba čisto vse to, kar nam splet prinese, kupiti kot suho zlato. Nasprotno, vsak novinar mora imeti točno razdelano distanco, kaj so plusi in kaj to pomeni na drugi strani palice, če tako rečem. Niso samo plusi, so tudi minusi. Pomembno je, kaj delamo uredniki, kako nastopati na posameznih platformah in zakaj. In če gremo mi na Facebook, še ne pomeni, da smo povozili vse kriterije javnega medija. Odvisno je od tega, kaj na teh platformah delamo. Lahko jih bomo povozili čez dva tedna, lahko pa jih bomo ohranili brez težav. S samim Facebookom ni težav, a s sabo prinaša kopico negativnih stvari, ki jih je pa potrebno predelati, razmisliti in predvideti. Zato pa morajo biti uredniki trezne glave in se ne zaletavati na neke platforme kar tako, da bomo tam.«